

Nr 163.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående uttagande av en avgift för främjande av forskning och rationalisering på byggnadsområdet samt inrättande av en statens nämnd för byggnadsforskning; given Stockholms slott den 13 mars 1953.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att

dels antaga härvid fogat förslag till förordning angående byggnadsforskningsavgift,

dels ock bifalla de förslag i övrigt, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

G. E. Sträng.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

För att skapa förutsättningar för en kraftigare, samlad insats i syfte att genom forsknings- och rationaliseringsverksamhet förbättra och förbilliga produktionen inom byggnadsbranschen föreslås, att en särskild byggnadsforskningsavgift skall införas fr. o. m. den 1 januari 1954. Denna avgift, som beräknas årligen inbringa ca 2,5 milj. kronor, skall fonderas och stå till förfogande för ett nytt, fr. o. m. den 1 juli 1953 inrättat statligt organ, statens nämnd för byggnadsforskning, som skall avlösa den nuvarande statens kommitté för byggnadsforskning.

Avgiften skall uttagas av riksförsäkringsanstalten med utnyttjande av det material, som ligger till grund för debiteringen av arbetsgivarnas olycksfallsförsäkringsavgifter; härvid skall anstalten erhålla visst biträde av olycksfallsförsäkringsbolagen.

Avgiften skall med vissa begränsningar erläggas av den, som är att anse

som arbetsgivare enligt olycksfallsförsäkringslagen, dock icke av staten. Den skall utgå med 20 kronor för varje fullt antal av 300 dagsverken, som fullgjorts av arbetare, vilka vid debitering av olycksfallsförsäkringsavgift är att hänföra till vissa i riksförsäkringsanstaltens premietariff för s. k. större arbetsgivare upptagna verksamhetsgrenar under metallindustri och byggnadsverksamhet.

I propositionen äskas därjämte anslag till avlöningar och omkostnader för statens nämnd för byggnadsforskning samt ett anslag till byggnadsforskningsverksamheten, tillhopa å 395 100 kronor.

Förslag
till
FÖRORDNING
angående byggnadsforskningsavgift.

Häri genom förordnas som följer.

1 §.

Den som yrkesmässigt bedriver byggnadsverksamhet under sådana förhållanden, att han är att anse såsom arbetsgivare i olycksfallsförsäkringslagens mening, är skyldig att, i den mån Kungl. Maj:t så föreskriver och i enlighet med vad nedan sägs, till främjande av forsknings- och rationaliseringsverksamhet inom byggnadsfacket erlægga en särskild avgift (*byggnadsforskningsavgift*).

Skyldighet att utgiva byggnadsforskningsavgift åvilar kommun, som bedriver byggnadsverksamhet, vare sig verksamheten är yrkesmässig eller icke.

Från avgiftsskyldighet är staten befriad.

2 §.

Byggnadsforskningsavgift utgår för kalenderår med tjugu kronor för varje fullt antal av trehundra dagsverken, som under året utförts med anlåtande av arbetstagare, för vilken arbetsgivaren skall påföras avgift enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete.

3 §.

Byggnadsforskningsavgift påföres av riksförsäkringsanstalten.

Beträffande byggnadsforskningsavgiften skall i tillämpliga delar gälla vad som är stadgat i förordningen den 31 mars 1922 (nr 130) angående uppbörd av avgifter för försäkringar i riksförsäkringsanstalten jämlikt

lagen om försäkring för olycksfall i arbete, därvid dock i fråga om byggnadsforskningsavgift, som pålægges arbetsgivare, för vilken försäkring icke är gällande i anstalten, skall iakttagas vad i nämnda förordning stadgats rörande avgift, som uttages från arbetsgivare vilken i regel sysselsätter minst fem arbetare.

4 §.

Arbetsgivaren är pliktig att när som helst, på därom framställd begäran, till riksförsäkringsanstalten lämna de uppgifter, vilka anstalten må finna erforderliga för bestämmande av byggnadsforskningsavgift.

Riksförsäkringsanstalten äger att, i den mån sådant må vara nödigt för bestämmande av byggnadsforskningsavgift, taga del av arbetsgivares avlöningslistor och förteckningar.

5 §.

Den, som på grund av tjänsteåligganden för riksförsäkringsanstaltens räkning har eller haft att taga befattning med uppgift eller handling, som i 4 § sägs, vare förbjudet att röja yrkeshemlighet och må ej heller, där det ej kan anses påkallat i tjänstens intresse, yppa drifthanordning eller affärsförhållande vid arbetsställe, i avseende å vilket han har eller haft att taga sådan befattning.

6 §.

Försummar arbetsgivare att ställa sig till efterrättelse vad i 4 § är föreskrivet eller lämnar han i uppgift, som enligt samma paragraf skall avgevas, veterligen oriktigt meddelande, straffes med dagsböter.

Gör någon sig skyldig till förseelse, som i 5 § avses, straffes med dagsböter. Sker det för att göra skada eller begagnar han sig av sin kännedom om yrkeshemligheten, drifthanordningen eller affärsförhållandet till egen eller annans fördel, då må till fängelse dömas. Framgår av omständigheterna, att han om yrkeshemligheten, drifthanordningen eller affärsförhållandet erhållit kännedom å tid, då han ej hade att taga befattning med uppgift eller handling, som i 5 § sägs, eller att yppandet av drifthanordningen eller affärsförhållandet ej kunnat medföra skada för det företag, som bedrevs å arbetsstället, må ansvars- eller ersättningsskyldighet icke åläggas honom. Å förseelse, varom nu är sagt, må allmän åklagare tala allenast efter angivelse av målsäganden.

7 §.

Riksförsäkringsanstaltens beslut om byggnadsforskningsavgifts belopp skall, även där beloppet blivit allenast provisoriskt bestämt, utan hinder av förd klagan tills vidare lända till efterrättelse. Vinnes nedsättning i eller befrielse från avgift, återbetalas vad för mycket blivit erlagt.

8 §.

Besvär över riksförsäkringsanstaltens beslut i ärende, som avses i denna förordning, må föras i den ordning, varom stadgas i 33 § lagen om försäkring för olycksfall i arbete.

9 §.

Byggnadsforskningsavgifterna skola av riksförsäkringsanstalten överföras till en fond, som förvaltas enligt grunder, som fastställas av Kungl. Maj:t.

10 §.

Kungl. Maj:t och, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, riksförsäkringsanstalten äger utfärda för tillämpning av denna förordning erforderliga föreskrifter.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1954.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den
13 mars 1953.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, HEDLUND, LINDELL, NORDENSTAM.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för socialdepartementet, statsrådet Sträng, uppkommen *fråga om uttagande av en avgift för främjande av forskning och rationalisering på byggnadsområdet samt inrättande av en statens nämnd för byggnadsforskning* samt anför.

I årets statsverksproposition (V ht. p. 67 och 68) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1953/54 beräkna följande anslag:

Statens kommitté för byggnadsforskning, <i>förslagsanslag</i> ...	kronor	65 000
Byggnadsforskning, <i>reservationsanslag</i>	»	350 000

I en i februari 1953 inom socialdepartementet upprättad promemoria — i det följande benämnd huvudpromemorian — har föreslagits, att en avgift skall påläggas byggnadsverksamheten och vissa delar av anläggningsverksamheten. De härigenom influtna medlen skall sammanföras till en särskild fond, som skall stå till förfogande för forsknings- och rationaliseringsarbete under ledning av en särskild nämnd för byggnadsforskning och byggnadsrationalisering. Grunddragen för nämndens organisation liksom vissa anslagsfrågor har samtidigt angivits i en särskild departementspromemoria.

I. HUVUDPROMEMORIAN.

Promemorians innehåll.

Pågående forsknings- och utredningsarbete på byggnadsområdet.

År 1942 inrättades *statens kommitté för byggnadsforskning*. Enligt den av Kungl. Maj:t den 31 december 1942 för kommittén fastställda instruktionen skall kommittén

a) följa och främja den tekniskt-vetenskapliga forskningen inom byggnadsområdet samt söka ordna god samverkan med och mellan olika intres-

senter i denna forskningsverksamhet och åvägabringa systematisering av densamma;

b) själv taga initiativ till och låta verkställa byggnadsforskning;

c) föranstalta om systematiskt samlande, ordnande och bearbetande av föreliggande kunskapsmaterial på byggnadsväsendets område, särskilt sådant material som framkommit genom statsunderstödd forskning, samt vidtaga erforderliga åtgärder för kunskapsmaterialets bekantgörande och nyttiggörande.

Kommittéledamöterna förordnas av Kungl. Maj:t. Ledamöternas antal är icke i princip maximerat och uppgår f. n. till 23. Såsom verkställande organ finnes ett arbetsutskott, bestående av fyra av kommitténs ledamöter samt kommitténs sekreterare.

Å riksstaten för budgetåret 1952/53 är för kommitténs verksamhet anvisat *dels* ett förslagsanslag av 58 000 kronor, avseende kostnaderna för driften av kommittén med sekretariat, *dels ock* ett reservationsanslag av 330 000 kronor till byggnadsforskning. Från sistnämnda anslag utdelas av Kungl. Maj:t eller — med vissa begränsningar — av kommittén bidrag till forskning på förevarande område.

År 1943 tillkom *statens tekniska forskningsråd* med uppgift att följa den tekniska utvecklingen i stora drag och stödja initiativ till forskning av betydelse för näringslivet. Till cement- och betongforskning lämnas f. n. ett årligt bidrag av 110 000 kronor.

Samarbetskommittén för byggnadsfrågor, som inrättades år 1945, består av representanter för dels statliga inrättningar, däribland statens kommitté för byggnadsforskning, dels vissa organisationer och företag, däribland svenska byggnadsindustriförbundet, samverkande byggnadsfackförbunden, HSB, lantbruksförbundets byggnadsförening, SAR och svenska byggnadsentreprenörföreningen. Bland samarbetskommitténs arbetsuppgifter må främst nämnas standardisering och systematisering av arbetsbeskrivningar. Vidare sysslar kommittén med nomenklatur, lagstiftning och internationell dokumentation på byggnadsområdet. I kommittén representeras f. n. 35 skilda ämbetsverk, institutioner och sammanslutningar. Kostnaderna för kommitténs verksamhet bestrides helt från statens kommitté för byggnadsforskning, som för innevarande budgetår tilldelat samarbetskommittén ett belopp av 9 000 kronor.

Forsknings- och utredningsverksamhet på förevarande område bedrivs vidare av ett flertal *statliga myndigheter och organ* såsom bostadsstyrelsen, socialstyrelsen, byggnadsstyrelsen, järnvägsstyrelsen, vattenfallsstyrelsen, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, de tekniska högskolorna, statens forskningsanstalt för lantmannabyggnader, försvarets forskningsanstalt, statens geotekniska institut, statens provningsanstalt, statens institut för folkhäl-san, järndelegerade och betongdelegerade. Med bidrag av statsmedel pågår

dylik verksamhet vid bl. a. ingenjörsvetenskapsakademien, cement- och betonginstitutet, svenska träforskningsinstitutet, hemmens forskningsinstitut samt centrala sjukvårdsberedningen.

För forskning beträffande värme- och sanitetsteknik inrättade *svenska värme- och sanitetstekniska föreningen* år 1944 en särskild stiftelse, vars arbete ledes av en forskningsnämnd. Nämnden har till uppgift att taga initiativet till och låta utföra önskvärda forskningsarbeten samt att upprätthålla kontakt och samarbete med inom arbetsområdet verkande statliga, halvstatliga eller enskilda organ. För verksamheten har stiftelsen erhållit statsbidrag genom förmedling av statens kommitté för byggnadsforskning.

Forsknings- och utredningsverksamhet bedrivs tillika av *kommunala myndigheter* i vissa större städer samt av ett flertal *enskilda institutioner*. Bland de senare kan nämnas lantbruksförbundets byggnadsförening, aktiebolaget bostadsforskning, aktiebolaget byggtjänst, HSB, kooperativa förbundet, svenska byggnadsindustriförbundet, stenindustriens forskningsinstitut, svenska cementföreningen, svenska färg- och fernissindustriens forskningslaboratorium, tegelindustriens centrallaboratorium, cement- och betonglaboratoriet i Limhamn, aktiebolaget betongindustri samt aktiebolaget Gustavsbergs fabriker.

Utomlands har i åtskilliga länder inrättats särskilda organ för samordning av forsknings- och utredningsverksamheten på byggnadsområdet. Vad gäller de nordiska länderna inrättades sålunda i Danmark år 1947 statens byggnadsforskningsinstitut med uppgift att följa, främja och samordna forsknings- och undersökningsverksamhet på husbyggnadsområdet samt att söka nyttiggöra byggnadsforskningens resultat i det praktiska livet. Arbetsuppgifterna anförtros i stor utsträckning åt utomstående fackmän eller utföres med hjälp av tillfälligt anställda personer.

I Norge hör byggnadsforskningen under Norges teknisk-naturvitenskapelige forskningsråd. Under rådet sorterar Norges Byggeforskningsinstitut, som inrättades vid årsskiftet 1952—53. Forskningen finansieras genom en avgift, som uttages från industrien i samband med uppbörderna av olycksfallsförsäkringsavgifterna. Avgiften bestämmes av regeringen och må icke överstiga 7 ‰ av arbetslönerna.

I Finland bedrivs forsknings- och utredningsarbeten av statens tekniska forskningsråd.

Utredningar om ett centralt organ på förevarande område.

Med stöd av Kungl. Maj:ts den 29 juni 1946 givna bemyndigande tillkallades samma dag sakkunniga för att verkställa utredning av frågan om inrättande av ett centralt organ för samordning av den tekniska och ekonomiska forskningsverksamheten på husbyggandets område med särskilt av-

seende på bostadsbyggandet ävensom i samband härmed stående spørsmål. De sakkunniga, som antog benämningen *1946 års utredning för byggnadsfrågor*, avgav i december 1946 ett betänkande (stencilerat) med förslag om inrättande av ett centralt utredningsorgan för husbyggnadsfrågor.

Med anledning av vad som framkommit vid remissbehandlingen av 1946 års betänkande tillkallades med stöd av Kungl. Maj:ts den 17 oktober 1947 givna bemyndigande sakkunniga för att på grundval av betänkandet och de däröver avgivna yttrandena förbereda skapandet av en enhetlig organisation för utredningar inom husbyggnadsområdet. Dessa sakkunniga, som antog benämningen *1947 års utredning för byggnadsfrågor*, avgav i december 1948 ett betänkande (stencilerat) med förslag till inrättande av ett statens byggnadsinstitut. Förslaget har remissbehandlats men icke för-
anlett någon annan åtgärd.

Byggnadsforskning och byggnadsrationalisering.

A. Byggnadsforskningen.

Byggnadsforskningen har till mål att sänka produktionskostnaderna, att förbättra byggnaders egenskaper och att minska byggnaders driftkostnader. Inom denna ram omspanner den många områden.

Planforskningen avser planering av såväl byggnader som samhällen både ur kvalitativa och ekonomiska synpunkter. Vikten av forskning på detta område har mångfaldiga gånger understrukits. Vad beträffar planering av byggnader må erinras, att 1947 års utredning framhöll behovet av bostadsstudier i syfte att få dels bättre bostäder, d. v. s. bostäder som på ett riktigare sätt än de nuvarande är anpassade efter tidens sociala, tekniska och ekonomiska förutsättningar och dels billigare bostäder, d. v. s. bostäder som är billigare i hyra och kräver minsta möjliga arbetskraft för hemmets skötsel. Även om en hel del skett på detta område under senare år, torde ännu mycket återstå att forskningsvägen lösa.

I fråga om samhällsplaneringen kan framhållas, att det är en stor brist i denna att de ekonomiska konsekvenserna sällan utredes i samband med att planerna utarbetas. Detta gäller såväl detaljplaner som översiktliga planer. Vid uppgörandet av stadsplaneförslag till nya områden borde man oftare än nu är fallet arbeta med olika alternativ, vilka kostnadsberäknas överslagsvis för att vägas mot varandra beträffande både kostnader och kvalitet. Om ett sådant arbetssätt kunde mera allmänt införas, skulle stora belopp sparas. Det är emellertid av vikt att planeringsarbetet drives i sådan takt att produktionen icke bromsas upp. Därför kräves att enklare men samtidigt rättvisande beräkningsmetoder utvecklas, och detta fordrar i sin tur forskning både på generalplanernas, stadsplanernas och bostadsplanernas områden.

Materialforskningen sysslar med materialens framställning, egenskaper och provning. Dit räknas här även sådana undersökningar inom mekaniken, hållfasthetsläran, värmeläran och akustiken, vilka har direkt samband med materialens egenskaper, liksom konstruktionsteori och geotekniska studier.

Bland väsentliga problem inom detta forskningsområde har 1947 års utredning angivit belastningsantaganden, säkerhetsproblemet, grundläggningsarbeten, fuktisolering, putsningsarbeten, målningsarbeten och tak-täckning. Vidare bör framhållas, att vårt lands kalla klimat och bristen på inhemskt bränsle kräver att uppvärmnings- och ventilationstekniken förbättras.

Den materialtekniska forskningsverksamheten har länge varit omfattande. Som exempel kan nämnas, att den vid tekniska högskolan bedrivna forskningen inom byggnadsindustrin koncentrerats till detta område. Statens kommitté för byggnadsforskning har under de gångna tio åren till materialforskning anslagit mer än hälften av de direkt till forskning beviljade medlen. Även de till byggnadsforskning tidigare anvisade anslagen från statens tekniska forskningsråd har koncentrerats till detta forskningsområde.

Likartade förhållanden gäller på många håll i utlandet. På grund av den materialtekniska forskningens omfattning saknas emellertid överblick över vad som hittills medhunnits på detta område. Det är angeläget att föreliggande svenska och utländska forskningsresultat sammanställas med särskild tanke på resultatens användningsmöjligheter i praktiken.

På gränsen till produktionsforskningen ligger studier som syftar till att skapa jämförelsemetoder mellan olika material och konstruktionssystem. Hänsyn bör vid forskningsarbetet tagas ej enbart till »permanent» egenskaper, d. v. s. stabilitet, hållbarhet och motståndsförmåga mot klimatiska förhållanden, utan även till »tillfälliga» egenskaper såsom lämplighet att transporteras samt hanteras och infogas i byggnaden.

Produktionsforskningen har enligt programmet inom statens kommitté för byggnadsforskning följande mål:

att klarlägga den inverkan, som den allmänna tekniska och ekonomiska utvecklingen har på produktionsmetoderna med avseende på såväl byggnadsmaterial och byggnadselement som färdiga byggnader,

att genom arbetsstudier konstatera fördelar och nackdelar i tekniskt och ekonomiskt avseende hos nu brukliga produktionsmetoder,

att med ledning av vunna resultat ge riktlinjer för produktionens rationalisering samt

att genom arbetsstudier och tekniska eller ekonomiska undersökningar och beräkningar konstatera värdet av vidtagna åtgärder.

Såsom i ett senare sammanhang kommer att närmare utvecklas föreligger en avsevärd skillnad i forsknings- och rationaliseringsintensitet mellan den stationära storindustrin å ena sidan och den rörliga, nästan hantverksbetonade byggnadsindustrin å den andra. Detta fenomen framträder skarpt på produktionsområdet. Inom den stationära industrin har företagen egna självständiga avdelningar, som sysslar med hithörande frågor och behandlar t. ex. drift- och kostnadsövervakning, serietillverkning och fortlöpande tillverkning, arbetsvärdering, arbetspsykologi, personalfrågor, arbetsstudier, utformning av lönesystem, kostnadsberäkning och kontoplaner. Inom byggnadsindustrin däremot är forsknings- och rationaliseringsarbetet i hög grad eftersatt på detta området. Vikten av studier rörande produktionstekniken är emellertid numera allmänt erkänd både i vårt land och på annat håll. Särskilt aktuella är arbetsledarproblem samt frågor om lämpliga lönesystem, kontoplaner, transport till och på byggplatser samt produktivitetmätningar.

Förvaltningsforskning utgör den fjärde stora gruppen inom byggnadsforskningen. Driftkostnader för bostadshus ger ett direkt mått på den erforderliga hyran. Fördenskull behöver vissa byggnadstekniska och byggnadsekonomiska problem studeras speciellt ur denna synpunkt. Genom att en allt större del av landets fastighetsbestånd successivt överföres i allmän ägo, kräves för denna forskningsgren särskilt starkt ekonomiskt stöd från statens sida.

Om behovet av forskningsverksamhet på detta område anför 1946 års utredning, med fullt instämmande från 1947 års utredning, följande.

De största utgiftsposterna vid fastighetsförvaltning äro kostnader för reparation och underhåll, för uppvärmning av byggnaden samt för dess tillsyn och skötsel. Utrednings- och forskningsverksamheten på förevarande område synes alltså i första hand böra inriktas på dessa utgifter. Vad som härvid främst torde krävas är en allmän utredning rörande storleken av dessa utgifter i relation till olika hustyper och material samt i förhållande till byggnadernas belägenhet. Eftersom kostnaderna för uppvärmning i allt väsentligt, och reparationskostnaderna i viss mån äro till sin storlek beroende av en byggnads ursprungliga beskaffenhet och utrustning, framstår det som synnerligen betydelsefullt att ett nära samband etableras mellan forsknings- och utredningsverksamheten inom den allmänna husbyggnadstekniken och sådan verksamhet i avseende å förvaltningskostnaderna.

Beträffande reparations- och underhållskostnaderna bli en del problem likartade med dem, som gälla beträffande produktionstekniken; vad ovan anförts rörande angelägenheten av t. ex. arbetsstudier blir således tillämpligt även i fråga om reparationer.

Avslutningsvis får utredningen framhålla, att det är av största vikt att uppgifter angående förvaltningskostnader för olika hustyper kontinuerligt insamlas och bearbetas; erfarenheter härutinnan måste i själva verket mycket ofta bli avgörande vid bedömandet av t. ex. ett material eller ett visst byggnadsskick.

De sistnämnda synpunkterna aktualiserar behovet av en enhetlig för hela branschen tillämpbar kontoplan, ty en sådan plan förenklar arbetet med sammanställandet och bearbetningen av erfarenheter från olika områden.

B. Byggnadsrationaliseringen.

Rationalisering inom ett företag kan sägas omfatta sådana räntabilitetsförbättrande administrativa eller tekniska åtgärder, som grundats på planmässiga och noggranna studier och kalkyler rörande produktionsfaktorerna och deras utnyttjande. Först när sådana åtgärder förberetts på ett mera noggrant och omsorgsfullt sätt kan de kallas rationaliseringsåtgärder. Principiellt karakteriseras sålunda rationaliseringen ej av sina mål, som är gamla och välkända, utan av sina medel. Rationaliseringen innebär emellertid dessutom en intensifiering i de gamla målens eftersträvelse.

Det är givet att huvudparten av rationaliseringsåtgärderna i första hand ankommer på företagen inom byggnadsindustrin och, exempelvis när det gäller stadsplaners och hustypers ekonomi, de kommunala förvaltningarna. 1951 års bostadsutredning har emellertid i sitt betänkande den 12 december 1952 (s. 92) understrukt att den rationalisering, som under de närmaste åren kan åstadkommas vid bostadsproduktion, till stor del beror på de åtgärder, som staten vidtager.

Bostadsutredningen framhåller det stora intresse för rationalisering, som f. n. råder inom byggnadsvärlden och som tagit sig uttryck i t. ex. vid småhus nya metoder för fabrikation och vid flerfamiljshus experiment med syfte att förbättra arbets- och transportorganisationen vid byggena liksom försök att öka mekaniseringen genom prov med ändamålsenliga maskiner och hjälpanordningar.

Utredningen betonar, att stora möjligheter till rationalisering föreligger enbart genom att tekniskt redan utexperimenterade metoder kommer till allmänare tillämpning. Redan en effektiv upplysningsverksamhet är därför en rationaliseringsfrämjande åtgärd.

En annan fas av rationaliseringen utgör experiment genom byggande i full skala av hus med nya planformer, material eller konstruktions-system. Sådana experiment har redan igångsatts på en del håll. Verksamheten måste dock intensifieras och utvidgas.

Ett viktigt hjälpmedel vid rationalisering är riktigt utformade arbetsavtal och ackordsprislistor. Allmänt erkännes, att byggnadsindustrins avlöningssystem uppvisar brister i detta avseende. Dessa torde enklast kunna avhjälpas om genom centrala utredningar experiment bedrivs av ett opartiskt organ med syfte att noggrant anknyta ackordspriserna till den arbetstid, som motsvarande arbetsmoment i allmänhet kräver.

Behovet av vidgat stöd åt forskning och rationalisering.

Statens kommitté för byggnadsforskning bedriver forskning på förevarande område genom att lämna ut statsbidrag från reservationsanslaget till byggnadsforskning. Kommittén har emellertid icke kunnat angripa mer än en ringa del av de större problem, som måste lösas om strävandena att rationalisera och förbilliga skall ge önskat resultat inom branschen. Enligt den för kommittén gällande instruktionen skall verksamheten koncentreras på den forskningsmässiga sidan av utvecklingen. Denna forskningens företrädesrätt har i betraktande av kommitténs begränsade resurser inneburit, att rationaliseringsfrågorna ej kunnat beredas den plats som varit önskvärd. På senare år har dock kommittén lagt allt större vikt vid dessa spörsmål, t. ex. genom att anordna konferenser och ge ut informationsblad och broschyrer.

Inom andra industrigrenar har företagen ofta livligt engagerat sig i forsknings- och rationaliseringsverksamhet. Så är emellertid ej fallet inom byggnadsindustrin. Här rör de väsentliga problemen branschen och ej det enskilda företaget. Detta gäller icke blott frågan om samhälls- och bostadsplaner, material och konstruktioner. Även den viktiga frågan om förbättrad organisation och effektivare arbetsmetoder på byggplatserna måste till stor del betecknas som en branschfråga. För hela branschen gäller t. ex. gemensamma kollektivavtal och ackordsprislister. Vidare är att märka, att produktionsställena ständigt flyttas och att de skilda byggnadsobjekten växlar i storlek; arbetskraften blir härigenom rörligare än inom andra industrigrenar, både lokalt och mellan olika företag. De vinster, som kan ernås genom forsknings- och rationaliseringsarbete, kan därför blott i ringa utsträckning utnyttjas av ett enskilt företag på sådant sätt att dess konkurrenskraft stärkes gentemot andra företag. Redan av denna anledning torde endast i undantagsfall ett enskilt företag vara villigt att satsa de betydande belopp, som det här måste bli fråga om. Härtill kommer, att byggnadsindustrin i huvudsak är uppbyggd av små och medelstora företag, som arbetar så gott som utan maskinella hjälpmedel och utan fasta anläggningar och som därför ej har samma finansiella styrka som företag inom den stationära industrin. Det egna kapitalets ringa betydelse i produktionen medför, att byggnadsföretagare och speciellt bostadsproducenter ej ens om de skulle finna det med sin nytta förenligt kan göra tillräckligt stora kapitalinsatser för ändamål, som betalar sig först på så lång sikt som experiment, forskning och annan rationalisering. Icke minst den svaga ekonomin hos många byggföretag förklarar att, om man bortser från materialfabrikanter, den industriella forskningen på förevarande område är mycket begränsad.

Såsom framgår av vad tidigare anförts finnes f. n. en rad organ — statliga, halvstatliga och enskilda — för forskning och rationalisering på

byggnadsområdet. Den samlade insatsen måste emellertid anses vara ringa i förhållande till byggnadsindustrins omfattning. Statens kommitté för byggnadsforskning har i sin anslagsframställning för budgetåret 1953/54 framhållit, att byggnadsinvesteringarna utgör ungefär $\frac{1}{6}$ av landets bruttonationalprodukt. Tages emellertid även hänsyn till räntor och andra kostnader, som är beroende av byggnadsverksamheten, finner man att denna har inflytande på icke mindre än $\frac{1}{3}$ av den totala bruttonationalprodukten. Samtidigt har betonats, att felinvesteringar, som ofta beror på att tillförlitliga uppgifter i tekniska frågor saknas, ej blott betyder omedelbara förluster för landet utan även inverkar på landets ekonomi en avsevärd tid framåt. Kommittén har även framhållit, att produktiviteten inom byggnadsindustrin f. n. ligger, om den räknas i producerad mängd per arbetstimme, på ungefär samma nivå som i mitten av 1930-talet. I motsats därtill uppvisar landets stationära industrier en produktivitetsökning av i genomsnitt 4 % per år.

Frågan om uttagande av en avgift för byggnadsforskning och byggnadsrationalisering.

För att skapa förutsättningar för en kraftigare, samlad insats på förävarande område bör en avgift påläggas byggnadsverksamheten och vissa delar av anläggningsverksamheten. Avgiften bör införas fr. o. m. den 1 januari 1954 och med vissa begränsningar, som framgår av det följande, uttagas från arbetsgivarna i samband med att dessa erlägger avgifter för olycksfallsförsäkringen. Med arbetsgivare avses här den som är att anse som arbetsgivare enligt gällande olycksfallsförsäkringslag, dock icke anstalt för yrkesutbildning.

De härigenom influtna medlen skall sammanföras till en särskild fond, benämnd byggnadsfackets forsknings- och rationaliseringsfond, vilken förvaltas av statskontoret och av detta ämbetsverk göres räntebärande. Fondmedlen skall stå till förfogande för ett särskilt organ för byggnadsforskning och byggnadsrationalisering, som skall äga disponera medlen för finansiering av forskning och rationalisering.

I fråga om avgiftens storlek kan anföras följande.

I och för sig kunde väl avgiften uttagas med viss kvotdel på arbetslönerna. Vid en anknytning till försäkringsanstaltens premiedebitering synes emellertid vissa olägenheter följa av en sådan ordning. Försäkringspremierna debiteras icke på högre lönebelopp per årsarbetare (= 300 dagsverken eller 2 400 arbetstimmar) än 7 200 kronor, vilket är det högsta belopp, vartill arbetsförtjänsten f. n. må beräknas enligt 9 § olycksfallsförsäkringslagen. Med hänsyn härtill redovisas på dagsverks- och löneuppgifterna till försäkringsinrättningarna endast antalet årsarbetare — men ej lönesummor — i fall, där årslönen är minst nämnda belopp. Härav

följer, att vid ett utnyttjande av premiedebiteringsmaterialet samma maximigräns blir gällande för byggnadsforskningsavgiften. Det är emellertid att märka, att det i olycksfallsförsäkringslagen angivna maximibeloppet kan komma att ändras; enligt socialförsäkringsutredningens förslag (SOU 1952: 39) skall beloppet höjas till 15 000 kronor. Det kan icke anses riktigt att göra storleken av byggnadsforskningsavgiften beroende av en för ändamålet i och för sig så irrelevant faktor som den högsta arbetsinkomst på vilken olycksfallsförsäkringsförmånerna från tid till annan må beräknas. — Härtill kommer, att en betydande förenkling av debiteringsarbetet skulle vinnas om debiteringsorganet endast hade att taga hänsyn till antalet årsarbetare.

De nu redovisade synpunkterna leder till att byggnadsforskningsavgiften bör fastställas till ett enhetligt belopp per årsarbetare. Det torde vara lämpligt att tills vidare fastställa avgiften till 20 kronor, vilket ungefärligen motsvarar det belopp som skulle utgå vid en debitering av 3 ‰ å en genomsnittslön något under nyssnämnda vid premiedebiteringen gällande debiteringsmaximum av 7 200 kronor.

Då det gäller att avgöra vilka verksamhetsgrenar som skall påläggas byggnadsforskningsavgift bör man med hänsyn till den avsedda samordningen med debiteringen av olycksfallsförsäkringsavgifterna som utgångspunkt taga den gruppindelning efter vilken premiedebiteringen sker inom riks-försäkringsanstalten. Avgift bör endast uttagas för den arbetskraft, som vid debitering av olycksfallsförsäkringspremie hänföres till någon av de verksamhetsgrenar, för vilka byggnadsforskningsavgift skall utgå, således exempelvis icke kontorspersonal i den mån denna debiteras särskilt och med anlitande av premietariffen för kontorspersonal.

I den för premiedebiteringen av större arbetsgivare gällande tariffen finnes upptagna följande verksamhetsgrenar med underavdelningar.

Byggnadsverksamhet.

A. Grundläggnings- och rivningsarbete.

1. betonggjutning med jordschaktning, inkl. sprängningsarbete,
2. pålningsarbete,
3. rivningsarbete,
4. stenarbete.

B. Husbyggnader.

1. av sten, tegel eller betong,
2. av trä,
3. fabriksbyggnad,
4. kyrkobyggnad.

C. Järnvägs-, väg- och brobyggnader.

1. brobyggnad,
2. djupborrning,

3. gatubyggnad,
4. jordschaktning, inkl. dikesgrävning,
5. järnvägsbyggnad,
6. landsvägsbyggnad, inkl. vägunderhåll,
7. schaktsänkning,
8. staknings- och avvägningsarbete,
9. tunnelbyggnadsarbete.

D. Vattenbyggnader.

- 1—7 underavdelningar.

E. Linjebyggnad för elektrisk kraftöverföring.

- 1—2 underavdelningar.

F. Byggnadsyrken.

1. asfällägningsarbete,
2. glasmästeri,
3. golvlägningsarbete (ej plattsättning),
4. installering av telegraf-, telefon- och elektriska ledningar, såväl inom- som utomhus,
5. kakelugnsmakeri,
6. murningsarbete i mindre omfattning,
7. måleri såväl i verkstad som in- och utvändigt å byggnader,
8. reveteringsarbete,
9. snickeriarbete,
10. stenhuggeriarbete (ej grundläggning),
11. stuckatörarbete,
12. takarbete,
13. timringsarbete,
14. plattsättning.

G. Övrig hithörande verksamhet.

1. brunnsgrävningensarbete,
2. entreprenadarbete (större byggnadsarbeten och anläggningar),
3. uppförande av järnkonstruktioner,
4. montering och demontering av maskiner,
5. rengöring av bostäder, fönster och fasader,
6. skorstensbyggnadsverksamhet,
7. skorstensfejarverksamhet,
8. ställningsbyggnadsarbete.

Av de här uppräknade verksamhetsgrenarna synes följande icke böra avgiftsbeläggas, nämligen djupborrning (C 2), gatubyggnad (C 3), dikesgrävning — men däremot övrig jordschaktning — (C 4), järnvägsbyggnad (C 5), landsvägsbyggnad inkl. vägunderhåll (C 6), staknings- och avvägningsarbete (C 8), tunnelbyggnadsarbete (C 9), vattenbyggnader (D 1—7), linjebyggnad för elektrisk kraftöverföring (E 1—2), brunnsgrävningensarbete (G 1), montering och demontering av maskiner (G 4), rengöring av bostäder, fönster och fasader (G 5) samt skorstensfejarverksamhet (G 7).

Å andra sidan bör jämväl vissa verksamhetsgrenar under yrkesgruppen metallindustri avgiftsbeläggas, nämligen
bleck- och plåtslageri med takarbete samt
installation av gas-, vatten-, värme- och avloppsledningar.

Byggnads- och anläggningsverksamhet bedrivs av ett stort antal arbetsgivare, vilka icke är yrkesmässigt sysselsatta därmed. Sålunda utför t. ex. många industriföretag reparations- och byggnadsarbeten med egna arbetsstyrkor. Inom jordbruket förekommer vidare i icke ringa omfattning, att ägaren med egen eller egna arbetare verkställer byggnadsarbeten å till jordbruksfastigheten hörande ekonomibyggnader. Åtskilliga villaägare o. dyl. låter utföra byggnadsarbeten å sina fastigheter under sådana förhållanden, att de är att anse såsom arbetsgivare enligt olycksfallsförsäkringslagen för den anlitate arbetskraften. I fråga om alla dessa arbetsgivare kommer vid en samordning av avgiftsdebiteringen med debiteringen av olycksfallsförsäkringspremierna vissa praktiska svårigheter att göra sig gällande redan när det gäller att avgöra i vilken utsträckning de skall påföras byggnadsforskningsavgift. Vid debiteringsarbetet i försäkringsinrättningarna förekommer ofta, att när en arbetsgivares verksamhet endast till en del består av byggnads- eller anläggningsverksamhet, denna vid premiedebiteringen behandlas tillsammans med övrig verksamhet. Där sådan sammanslagning skett, har syftet i regel varit att förenkla debiteringsarbetet. Skall byggnadsforskningsavgift uttagas från denna kategori av arbetsgivare, måste specifikationer, i den mån så överhuvudtaget är möjligt, inhämtas. Det må framhållas, att tillräcklig specifikation i arbetsgivarens löneuppgifter i vart fall knappast kan erhållas i fråga om personal som är gemensam för arbetsgivarens hela verksamhet, såsom förvaltningspersonal och förmän men många gånger även arbetare.

Det sagda talar starkt för en avgränsning av avgiftsplikten till att omfatta endast arbetsgivare, som yrkesmässigt bedriver byggnads- och anläggningsverksamhet. Avgiftsplikt bör därjämte åvila all i kommunal regi bedriven byggnads- och anläggningsverksamhet tillhörande de avgiftsbelagda verksamhetsgrenarna. Vad beträffar av staten bedrivna arbeten av förevarande slag må framhållas, att för staten icke beräknas några på avlöningssummor grundade försäkringsavgifter, varför byggnadsforskningsavgift i detta fall ej kan debiteras och uppbäras på samma sätt som i fråga om av annan arbetsgivare bedriven sådan verksamhet. Härtill kommer, att staten tillskjuter avsevärda belopp för forskning på dessa och angränsande områden dels genom anslag till det centrala byggnadsforskningsorganet, varom mera i det följande, dels genom egen forsknings- och utredningsverksamhet inom statliga myndigheter, institutioner och andra organ och dels genom bidrag till halvstatliga eller enskilda organisationer. Med hänsyn till dessa förhållanden bör någon byggnadsforskningsavgift icke uttagas av staten.

Att göra en fullt tillförlitlig beräkning rörande det årliga belopp, som kan väntas inflyta genom byggnadsforskningsavgiften, är icke möjligt. Med ledning av visst från riksförsäkringsanstalten införskaffat material kan man emellertid uppskatta antalet årsarbetare inom de avgiftsbelagda verksamhetsgrenarna, med de begränsningar i avgiftsplikten som här angivits, till ca 115 000. Med en avgift av 20 kronor per årsarbetare skulle byggnadsforskningsavgiften således inbringa ca 2,3 milj. kronor.

Byggnadsforskningsavgifternas debitering och uppbörd.

För debitering och uppbörd bör så långt möjligt utnyttjas den förvaltningsapparat, genom vilken olycksfallsförsäkringspremierna nu uttages från arbetsgivarna. Såväl debitering som uppbörd företer väsentliga skiljaktigheter allteftersom försäkringen meddelats av riksförsäkringsanstalten eller enskilt olycksfallsförsäkringsbolag.

Debitering och uppbörd av olycksfallsförsäkringsavgifterna sker inom riksförsäkringsanstalten på följande sätt.

På grundval av de vid mantalsskrivningen lämnade uppgifterna uppgör de lokala skattemyndigheterna årligen s. k. arbetsgivarförteckningar, vari vissa för debiteringsarbetet grundläggande förhållanden anges. Förteckningarna insändes till riksförsäkringsanstalten under de första månaderna av året näst efter det förteckningarna avser.

Vid debiterings- och uppbördsarbetet tillämpas som regel olika tillvägagångssätt för mindre och större arbetsgivare (större arbetsgivare är den som i regel sysselsätter minst 5 arbetare).

Mindre arbetsgivare debiteras av riksförsäkringsanstalten efter en särskild premietariff, upptagande avgift per årsarbetare i olika verksamheter; avgiften är enhetlig för alla anställda med samma slag av arbete och oberoende av avlöningens storlek. I arbetsgivarförteckningen antecknas avgiftsbeloppet för det kalenderår som förteckningen avser, varefter förteckningen återsändes till de lokala skattemyndigheterna och av dem påföres debetsedeln å slutlig skatt. Sedan avgifterna antecknats i förteckningen äger anstalten från vederbörlig inkomstitel å riksstaten tillgodogöra sig ifrågavarande belopp. Detta innebär, att avgifterna för de mindre arbetsgivarna tillgodogöres anstalten under tiden mitten av juni—slutet av augusti året efter det debiteringen avser.

Större arbetsgivare debiteras efter en annan tariff, som är avsevärt mer detaljerad på huvudgrupper, undergrupper och specialgrupper än tariffen för mindre arbetsgivare. Här sker debitering på grundval av uppgifter från arbetsgivarna om faktiska dagsverken och löner. Arbetsgivarna tillställs i regel räkning en gång om året, upptagande dels provisorisk avgift för löpande år och dels definitiv reglering för nästföregående år. Avgifterna skall i princip erläggas inom fyra veckor efter det räkningen kommit

arbetsgivaren tillhanda samt inbetalas direkt till riksförsäkringsanstalten. i fråga om de större arbetsgivarna erhåller riksförsäkringsanstalten således en provisorisk täckning redan under det kalenderår, som avgiften avser.

Under förutsättning att byggnadsforskningsavgiften bestämts på sätt i det föregående föreslagits synes något hinder icke möta att, i den mån fråga är om arbetsgivare med försäkring i riksförsäkringsanstalten, verkställa debitering och uppbörd av byggnadsforskningsavgiften i samordning med den verksamhet för vilken nu redogjorts. Avgifterna från mindre arbetsgivare bör av riksförsäkringsanstalten lyftas från vederbörlig inkomsttitel i samband med att anstalten på samma sätt lyfter försäkringsavgifterna från dessa arbetsgivare. Härigenom kommer byggnadsforskningsavgiften från mindre arbetsgivare att tillgodoföras forskningsverksamheten året efter det debiteringen avser. Från större arbetsgivare kommer avgiften däremot att inflyta med preliminärt belopp successivt under det med debiteringen avsedda kalenderåret.

Försäkringsbolagen tillämpar för alla sina försäkringstagare ett tillvägagångssätt liknande det, som riksförsäkringsanstalten använder för större arbetsgivare. Här sker sålunda för samtliga arbetsgivare en debitering efter faktiska löner och vidare sker en preliminär debitering för det löpande kalenderåret oavsett antalet hos arbetsgivaren anställda arbetstagare.

Arbetstekniskt sett torde det icke vara uteslutet att genom försäkringsbolagen verkställa debitering och uppbörd av de forskningsavgifter, som skall uttagas från bolagens försäkringstagare. Starka skäl kan emellertid anföras mot att så sker.

Först och främst kan icke ens med en ingående specificering av de avgiftspliktiga verksamhetsgrenarna undvikas att problem uppstår vid bestämmelsernas tillämpning. Vidare och framför allt kan det icke anses riktigt att en avgift av skattenatur debiteras av ett enskilt försäkringsbolag, vars förhållande till försäkringstagaren i övrigt är av civilrättslig natur. Frånsett de principiella betänkligheterna häremot må anföras, att problem uppstår rörande bolagens ansvarsställning gentemot det allmänna för avgifternas debitering och uppbörd och att man icke torde kunna undvika att anordna en viss statlig kontroll över bolagens verksamhet i förevarande avseende. Vidare uppkommer frågan om påföljder för arbetsgivare som icke fullgör sina skyldigheter i fråga om forskningsavgiften. För arbetsgivare med försäkring i riksförsäkringsanstalten synes böra tillämpas de regler, som gäller vid försummelse att inbetala försäkringsavgiften till anstalten, d. v. s. arbetsgivaren påförs restavgift enligt § 4 mom. 6 förordningen den 31 mars 1922 angående uppbörd av avgifter för försäkring i riksförsäkringsanstalten jämlikt lagen om försäkring för olycksfall i arbete. Det

synes däremot tveksamt i vilken utsträckning dylika åtgärder kan anknytas till en debitering, som gjorts av ett enskilt bolag.

Vad nu anförts synes leda till att debiteringen och uppbörden av byggnadsforskningsavgifterna bör förläggas till ett enda organ och att detta organ bör vara riksförsäkringsanstalten.

En viss medverkan från försäkringsbolagens sida är dock ofrånkomlig. Frågan om avgiftsplikten kan när det gäller större arbetsgivare endast ske på basis av uppgifter om antalet årsarbetare i de avgiftsbelagda verksamhetsgrenarna. Sådana uppgifter torde böra införskaffas genom försäkringsbolagens försorg i form av ett dubblettexemplar av den för bolagets eget behov insända dagsverks- och löneuppgiften och därefter av bolaget översändas till riksförsäkringsanstalten. I detta sammanhang bör emellertid framhållas, att på bolagens dagsverks- och löneblanketter verksamheten många gånger icke är klassificerad på ett sådant sätt att tillräcklig vägledning erhålles för bedömning av avgiftsplikten till byggnadsforskningen. Det är därför nödvändigt att tillse, att dubblettexemplaret innehåller tillfredsställande uppgifter i detta hänseende. Detta synes kunna åstadkommas genom att vid blankettens utsändande till arbetsgivaren ett cirkulär bifogas rörande gällande bestämmelser om byggnadsforskningsavgift och upptagande en exakt förteckning över de avgiftsbelagda verksamhetsgrenarna med underavdelningar. Det skall därefter åligga arbetsgivaren att med ledning av denna instruktion prestera erforderliga uppgifter i vart fall i det för riksförsäkringsanstalten avsedda exemplaret. I detta behöver dock icke lämnas andra uppgifter än som avser antalet årsarbetare i de avgiftsbelagda verksamhetsgrenarna.

Debiteringen av bolagens försäkringstagare bör därefter ske på de grunder, som i det föregående angivits beträffande hos riksförsäkringsanstalten försäkrade arbetsgivare. Både större och mindre arbetsgivare med försäkring i bolag bör debiteras på räkning från riksförsäkringsanstalten. För båda grupperna kan därvid en provisorisk avgift uttagas för löpande kalenderår och forskningsavgifterna kommer således att inflyta successivt redan under det år debiteringen avser.

I fråga om *indrivning* av oguldna olycksfallsförsäkringsavgifter vid försäkring i riksförsäkringsanstalten gäller följande. Avgift, som debiterats mindre arbetsgivare och således påförts å debetsedel, skall indrivnas på sätt i uppbördsförordningen stadgats. Resterande avgifter, som av riksförsäkringsanstalten påförts större arbetsgivare, indrivnes, sedan anstalten under rättat länsstyrelsen, av sistnämnda myndighet i den ordning som om resterande skatt är i uppbördsförordningen stadgat. Sedan länsstyrelsen under rättats, äger anstalten från vederbörlig inkomsttitel å riksstaten tillgodogöra sig beloppen av de oguldna avgifterna. Indrivning av byggnadsforskningsavgift, som icke blivit i föreskriven ordning erlagd, bör ske på mot-

svarande sätt; vad i nyssnämnda hänseende gäller beträffande riksförsäkringsanstaltens rätt att tillgodogöra sig avgiftsbeloppen från inkomsttitel bör gälla även byggnadsforskningsavgiften och blir i fråga om denna tillämpligt å avgifter som debiterats större arbetsgivare med försäkring i riksförsäkringsanstalten och samtliga arbetsgivare med försäkring i försäkringsbolag.

Överföring till byggnadsfackets forsknings- och rationaliseringsfond bör ske genom riksförsäkringsanstaltens försorg *dels*, i fråga om avgifter från mindre arbetsgivare med försäkring i anstalten, sedan anstalten från vederbörande inkomsttitel lyft de å dessa arbetsgivare belöpande forskningsavgifterna *och dels*, i fråga om forskningsavgifter från övriga arbetsgivare, kvartalsvis under löpande kalenderår.

Med hänsyn bl. a. till att gränsdragningssvårigheter icke torde kunna undvikas även om man närmare anger för vilka slag av arbeten och vilka arbetsgivare skyldighet att erlægga byggnadsforskningsavgift skall föreligga, synes *besvärsrätt* böra medgivas i frågan huruvida och i vad mån avgiftsskyldighet föreligger. Besvär över beslut i fråga om debitering av försäkringsavgifter föres hos försäkringsrådet; över försäkringsrådets beslut må klagan ej föras. Med hänsyn till byggnadsforskningsavgiftens anknytning till olycksfallsförsäkringen synes det lämpligt att besvär över påförd sådan avgift må anföras hos försäkringsrådet.

Frågan om ett centralt organ för byggnadsforskning och byggnadsrationalisering.

Statens kommitté för byggnadsforskning har sedan sin tillkomst år 1942 fungerat som ett provisoriskt organ för byggnadsforskning; kommittén har även, ehuru i mindre utsträckning, tagit befattning med rationaliseringsfrågor.

Vid ett genomförande av vad i det föregående föreslagits kommer verksamheten att i fortsättningen tillföras medel av betydligt större storleksordning än som f. n. är fallet. Härigenom kan verksamheten intensifieras och rationaliseringsfrågorna beredas en med forskningen likställd plats.

En viss omorganisation av det centrala organet är påkallad. Antalet ledamöter i den nuvarande forskningskommittén är icke i princip begränsat. I den nya organisationen bör däremot antalet ledamöter vara fixerat och inom ramen för organet i fråga bör en tillfredsställande representation lämnas de intressegrupper, vilka tillskjuter rörelsekapitalet. Vidare bör centralorganet utbyggas med sådan personal, som kan erfordras för att på ett tillfredsställande sätt planlägga och leda verksamheten. Därvid torde det vara lämpligt att giva centralorganet en fastare organisation än forskningskommittén har; väsentligen innebär detta, att lönegradsplacerade tjänster i viss utsträckning bör inrättas.

Statens kommitté för byggnadsforskning bör vid ingången av budgetåret 1953/54 ombildas till en *statens nämnd för byggnadsforskning och byggnadsrationalisering*. Denna skall dels övertaga forskningskommitténs arbetsuppgifter utom väg- och vattenområdet och dels därutöver taga befattning med vissa andra till byggnadsområdet hörande frågor. Det förutsättes, att nämnden därvid bl. a. kommer att syssla med de frågor, med vilka samarbetskommittén för byggnadsfrågor nu arbetar; något statligt stöd till denna kommitté torde icke i fortsättningen behöva utgå.

Nämnden skall i första hand vara inställd på praktiskt utvecklingsarbete som ger relativt snabba resultat. I fråga om metodiken kan nämndens arbetsuppgifter uppdelas på följande sätt:

1. Grundläggande och tillämpad forskning i fråga om planer, material, produktion och förvaltning.

2. Sammanställning av resultat från olika in- och utländska forskningsfält, utarbetande av nya hustyper och praktiska försök med dessa vid experimentbyggen.

3. Spridning av resultat, in- och utländska, till myndigheter, konsulter, produktionsföretag, förvaltningsföretag, arbetare etc.

Om de under punkt 1 angivna uppgifterna skall framhållas, att inom byggfacket kan även den grundläggande forskningen snabbt ge praktiskt användbara resultat. Exempel bjuder Stockholms byggnadsnämnds småhusutredning, som tar upp grundläggande frågor på bostadsplanernas område, liksom de studier av effektivitetsmätningar som bedrivits med anslag från statens kommitté för byggnadsforskning. De under punkt 2 angivna uppgifterna kräver att nämnden uppmärksamt följer forsknings- och rationaliseringsarbetet i främmande länder för att insamla och anpassa de vunna resultaten efter svenska förhållanden. Nämnden bör verka för samarbete mellan olika specialiserade organ så att isolerade undersökningar på ett område kompletteras med studier på angränsande fält, om detta fordras för att resultaten skall kunna fullt utnyttjas. Uppgifterna under punkt 3 innebär, att nämnden skall föranstalta om att insamlade forsknings- och rationaliseringsresultat, som befunnits ändamålsenliga, göres tillgängliga för alla därav intresserade. Vidare skall nämnden tillhandagå med upplysningar rörande dessa frågor, arbeta för förbättrad undervisning vid tekniska läroanstalter rörande rationaliseringen och söka sprida upplysning om rationaliseringsarbetets art och betydelse. Det är angeläget att frågan om de lämpligaste vägarna att sprida kännedom om nya metoder till alla inom produktionen verksamma erhåller en tillfredsställande lösning.

Betydelsefullt är att nämnden utövar sin verksamhet i former som smidigt kan anpassas dels till de skiftande behov som förekommer vid skilda tidpunkter, dels till de personella resurser som vid varje tillfälle står till förfogande. Av vikt är även att nämnden objektivt väger forsknings- och

rationaliseringsbehov på olika områden mot varandra, varför den ej själv bör alltför djupt engagera sig i ett bestämt område. Huvudparten av arbetet bör utföras av andra organ än nämnden själv.

Det egentliga grundforskningsarbetet skall utföras av utom nämnden stående forskare, vilka erhåller bidrag till byggnadsforskning efter ansökan till nämnden. Företrädesvis kommer här i fråga personer, arbetande vid institut vid högskolor och universitet.

I den mån forskningen och rationaliseringen på speciella områden behöver utvidgas, bör nämnden söka samarbete med befintliga institutioner eller ta initiativ till att bilda självständiga eller underordnade organ med begränsade arbetsområden. Denna form har redan prövats av forskningskommittén, som t. ex. på ett område samarbetar med den fristående svenska värme- och sanitetstekniska föreningens stiftelse för forskning och som på andra områden har bildat underordnade utskott för produktionsteknik, golv, målning, samhällsbyggnad etc. Ett antal fristående organ (stiftelser, utskott eller kommittéer), vart och ett verkande inom sitt speciella område av byggfacket, ger en rörlig organisation av önskvärd typ. En väsentlig del av den tillämpade forskningen, såsom experimenten med nya hustyper, skall ske i intimt samarbete med byggande företag eller sammanslutningar av sådana. Företagen och sammanslutningarna skall därvid på uppdrag av nämnden åtaga sig att studera begränsade problem och att i praktiken tillämpa forskningsresultaten samt att ställa resultaten till allmänt förfogande. Det förutsättes, att verksamheten därvid bedrivs under sådana former, som av nämnden kan godtagas.

Särskilt viktigt är att nämnden finner lämpliga former för intimt samarbete med bostadsstyrelsen i fråga om den upplysningsverksamhet som enligt styrelsens instruktioner skall bedrivas inom dess teknisk-ekonomiska byrå, liksom med byggnadsstyrelsen i fråga om forskning på samhällsbyggnadsområdet. En gränsdragning bör därvid ske mellan nämndens arbetsfält och vederbörande ämbetsverk. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att efter hörande av berörda parter fastställa denna gränsdragning.

Nämnden skall ha elva ledamöter som utses av Kungl. Maj:t för en tid av 3 år. I nämnden bör ingå representanter för forskning, för socialdepartementet, för statliga myndigheter och institutioner som handlägger byggnadsfrågor, för arbetsmarknadens parter samt för kooperativa och enskilda institutioner och företag. Då forskningsuppgifterna för lantbrukets speciella byggnadsfrågor handlägges av den genom beslut av 1951 års riksdag inrättade statens forskningsanstalt för lantmannabyggnader, torde någon direkt representation från jordbruket icke vara nödvändig. Vad beträffar kompetensuppdelningen i avseende på jordbrukets speciella byggnation och byggnadsverksamhet i övrigt bör gälla vad dåvarande chefen för jordbruksdepartementet uttalade vid anmälan av propositionen 1951:21. I nämnden

bör placeras personer som kan förutsättas ta aktiv del i dess verksamhet. Chefen för nämndens sekretariat skall vara självskriven ledamot. Kungl. Maj:t utser en ledamot att vara nämndens ordförande.

Nämnden skall ha överinseende över verksamheten. Den skall fastställa arbetsprogram samt tillse att erforderligt samarbete kommer till stånd med andra institutioner och med näringslivet.

Den föreslagna sammansättningen av nämndens styrelse innebär icke i och för sig garanti för att tillräcklig kontakt skapas mellan nämnden och samtliga eller ens flertalet intressenter inom husbyggnadsområdet. Det måste emellertid anses utomordentligt angeläget, att sådana kontakter erhålles; en nämnd som skall bl. a. registrera och samordna alla strävanden i syfte att förbilliga byggnads- och boendekostnaderna måste självfallet intimt samarbeta med alla aktivt intresserade parter på området. Därest nämnden skall övertaga de uppgifter, som nu handhaves av samarbetskommittén för byggnadsfrågor, torde det f. ö. vara nödvändigt att något eller några organ skapas med en sammansättning ungefär motsvarande nämnda institution. Nämnden skall i samarbete med de personer, som nu utgör samarbetskommitténs arbetsutskott, söka finna lämpliga former att fortsätta den verksamhet, som samarbetskommittén hittills utövat. I vart fall bör nämnden regelbundet, förslagsvis en gång varje år, anordna informationsmöten, där representanter från olika organ inbjudes och får tillfälle att framföra sina åsikter om verksamheten.

Nämnden skall årligen inkomma till Kungl. Maj:t med förslag till anslagsäskanden för nämndens verksamhet samt avgiva berättelse över denna, innefattande bl. a. redogörelse för gjorda medelsdispositioner.

Det löpande administrativa arbetet skall utföras av nämndens sekretariat, som till sitt förfogande bör ha *dels* viss ingenjörspersonal, varav två lönegradsplacerade befattningshavare med någon form av pensionsrätt, *och dels* erforderlig biträdespersonal. Inberäknat visst anslag till bestridande av kostnaderna för publikationstryck kan statens andel i kostnaderna för nämndens verksamhet beräknas uppgå till ca 400 000 kronor för år. För innevarande budgetår är till forskningskommittén anvisat tillhoppa 388 000 kronor. Statens insats i verksamheten kan således sedan den nya organisationen genomförts sägas vara i det närmaste oförändrad.

Yttranden.

Över huvudpromemorian har yttranden avgivits av statskontoret, riksräkenskapsverket, bostadsstyrelsen, riksförsäkringsanstalten, byggnadsstyrelsen, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, statens kommitté för byggnadsforskning, statens tekniska forskningsråd, bränsleutredningen, svenska byggnadsentreprenörföreningen, svenska byggnadsindustriförbundet, svenska byggnadsarbetareförbundet, svenska murareförbundet, Sveriges

industriförbund, Sveriges allmännyttiga bostadsföretag (SABO), hyresgästernas sparkasse- och byggnadsföreningars riksförbund (HSB), svenska riksbyggen, socialförsäkringsbolagens förening (som därvid yttrat sig jämväl i anledning av riksförsäkringsanstaltens utlåtande), svenska landskommunernas förbund, svenska stadsförbundet, svenska landstingsförbundet, samarbetskommittén för byggnadsfrågor, svenska väg- och vattenbyggares riksförbund, kollegienämnderna vid tekniska högskolan och vid Chalmers tekniska högskola samt ingenjörsvetenskapsakademien. Därjämte har järnvägsstyrelsen, vattenfallsstyrelsen, svenska vattenkraftföreningen, svenska kommunal-tekniska föreningen, svenska värme- och sanitetstekniska föreningen samt Sveriges villaägareförbund inkommit med skrivelser i ämnet.

Statens kommitté för byggnadsforskning benämnes i det följande *forskningskommittén*.

Behovet av en kraftigare insats på förevarande område understrykes *allmänt*. *Svenska byggnadsindustriförbundet* och *svenska byggnadsentreprenörföreningen* uttalar dock i detta sammanhang, att vad i promemorian anförts om ringa forskningsinsats från byggnadsindustrins sida och utebliven produktivitetsökning icke är riktigt; de båda sammanslutningarna är dock i princip beredda att medverka till genomförandet av vad i promemorian föreslagits.

Vad beträffar sättet för verksamhetens finansiering har förslaget att införa en särskild byggnadsforskningsavgift accepterats i *de flesta remissyttrandena*. *Svenska byggnadsindustriförbundet* och *svenska byggnadsentreprenörföreningen* vill dock framhålla, att industrin själv bör ombesörja sin forsknings- och rationaliseringsverksamhet. Avgifterna får icke framstå som en beskattning av byggnadsindustrin utan som en utgift för att nedbringa produktionskostnaderna. Ej heller får frågan lösas på sådant sätt att den får prejudicerande betydelse för andra industrigrenar. Medverkan från staten som sådan bör därför i huvudsak blott bestå i ett administrativt bistånd vid medlens uttagande för att på annat sätt än genom skatter skapa förutsättningar för ökad forsknings- och rationaliseringsverksamhet inom byggnads- och anläggningsbranscherna — ett förfarande som kan anses vara motiverat med hänsyn till just dessa branschers struktur.

På vissa håll har man emellertid ansett, att den i promemorian föreslagna anordningen kommer att kräva ett alltför omfattande administrativt arbete — såväl hos myndigheterna som hos företagen — i förhållande till vad avgiften inbringar. Vidare har anförts, att byggnadsforskningen i så hög grad berör medborgarnas allmänna intressen att den i första hand bör anses som en rent statlig angelägenhet. Från dessa utgångspunkter har anförts, att forskningsverksamheten i första hand borde helt bestridas av statsmedel. Under hänvisning huvudsakligen till dessa

argument har *svenska stadsförbundet, svenska landskommunernas förbund, svenska landstingsförbundet* och *SABO* mer eller mindre uttryckligen avstyrkt promemorianas förslag i dess helhet. Med varierande styrka har samma synpunkter jämväl kommit till uttryck i yttrandena från *riksräkenskapsverket, järnvägsstyrelsen, vattenfallsstyrelsen, tekniska högskolan, statens tekniska forskningsråd, svenska byggnadsarbetareförbundet, svenska murareförbundet* och *socialförsäkringsbolagens förening*. Någon bestämd erinran mot finansiering genom en byggnadsforskningsavgift har dock icke uttalats.

Sveriges industriförbund anser sig icke kunna acceptera förslaget att uttaga en obligatorisk avgift i syfte att därmed finansiera forskning och rationalisering genom en nämnd, i vilken staten skulle ha ett dominerande inflytande. Med hänsyn till behovet av forsknings- och rationaliseringsarbete vill förbundet emellertid icke framställa någon erinran mot att för detta ändamål bildas ett särskilt samordningsorgan. Detta bör emellertid få en fristående och enskild karaktär och dess verksamhet bör omfatta all byggnads- och anläggningsverksamhet. Frågan om finansieringen bör göras till föremål för en särskild utredning under medverkan av berörda parter.

I promemorian har föreslagits, att avgift skall uttagas endast för förvärvsmässig byggnadsverksamhet samt att staten skall vara befriad från avgift. *Svenska byggnadsindustriförbundet* och *svenska byggnadsentreprenörföreningen* anser, att det icke är riktigt att undantaga statliga myndigheter och industrier, som bygger i egen regi. Forskningen kommer även staten och industrin till godo. Denna undantagsställning för staten och de i egen regi byggande industrierna skulle innebära, att entreprenadverksamhet försattes i ogynnsam ställning, något som organisationerna i fråga bestämt motsätter sig. Redan nu måste nämligen de enskilda företagen bära utgifter, som främst staten men delvis även industrin icke belastas med. Avgift bör därför uttagas även från staten och från sådana industriföretag, vilka i byggnads- och anläggningsarbeten i egen regi regelbundet sysselsätter mer än förslagsvis 25 arbetare.

Att även staten skall erlägga byggnadsforskningsavgift föreslås därjämte av *forskningskommittén, ingenjörsvetenskapsakademien, Chalmers tekniska högskola* samt *svenska väg- och vattenbyggares riksförbund*. Det framhålles, att vid en sådan anordning några anslag å riksstaten icke behöver anvisas. Kostnaderna för nämndens centrala organisation skulle i så fall bestridas av fondmedel.

Statskontoret, som finner det lämpligt att en avgift på i promemorian föreslaget sätt uttages av byggnadsproducenterna, säger sig helst ha sett, att en dylik avgift utgått jämväl å den i statlig regi bedrivna byggnadsverksamheten. Då en bidragsplikt för statsverket icke kan genomföras utan visst administrativt merarbete, finner ämbetsverket emellertid övervägande

skäl tala för att statens medverkan i fortsättningen sker i form av anslag å riksstaten. Härvid uppställer sig frågan, huruvida detta tillskott skall, såsom i promemorian förutsatts, disponeras för driften av den centrala administrationen eller om den skall ingå i den tilltänkta fonden. Statskontoret tvekar i fråga om den förstnämnda utvägen; det förefaller som om gränsdragningen mellan den centrala administrationen och verksamheten i övrigt i viss mån måste bli flytande. Härtill kommer, att det icke ur alla synpunkter skulle vara lyckligt med en grupp anställda med rent statliga tjänster och en annan grupp, för vilka anställningsvillkoren skulle erhålla en delvis annan karaktär. Det anförda leder närmast till att det statliga tillskottet, å driftbudgeten upptaget som ett obetecknat anslag, bör tillföras fonden. Detta anslag bör upptagas till 390 000 kronor eller i stort sett vad som för innevarande budgetår anvisats till forskningskommittén och dess verksamhet. En dylik anordning bör emellertid förbindas med det villkoret, att Kungl. Maj:t årligen fastställer stat för fondmedlens disposition, avseende jämväl kostnaderna för den förordade nämnden med därtill hörande kansliorganisation.

En reservant inom statskontoret (t. f. statskommissarien Lundh) anför, att ett stödjande av forskningsverksamheten synes, om förutsättningar icke finnes för skapandet av ett byggnadsforskningsinstitut i analogi med exempelvis textilforskningsinstitutet, böra finansieras genom anslag å driftbudgeten.

Den i promemorian föreslagna begränsningen till vissa delar av byggnadsfacket anses på vissa håll alltför snäv; man har i detta hänseende huvudsakligen rört sig med två motiv för en utvidgning. Dels anføres, att besvärliga gränsdragningsfrågor, vilka uppkommer vid tillämpningen av promemorians förslag, i stigande omfattning bortfaller ju flera grenar av byggfacket som inordnas under systemet. Dels framhålles, att forskningsproblem, som berör sådana områden som enligt promemorian skall vara avgiftsbelagda, ofta omspanner även områden som enligt promemorian icke skall vara avgiftsbelagda; många byggnadsproblem är nämligen gemensamma för husbyggnad, vägbyggnad, vattenbyggnad osv. och forskningsresultaten från det ena området visar sig ofta kunna få direkt tillämpning inom det andra. Såsom exempel på de gränsdragnings-svårigheter, vilka följer med det i promemorian föreslagna systemet, har nämnts, att vid brobyggnadsarbete själva brobyggnaden kommer att avgiftsbeläggas men icke tillfarterna till bron, vilka är att rubricera som vägbyggnad, och detta trots att båda arbetena utföres av samma arbetare i samma företag och under samma entreprenad. Enahanda blir förhållandet vid exempelvis planeringsarbeten i samband med brobyggnader samt vid damm- och kraftverksbyggnader. Vidare observeras, att under »G. Övrig hit-hörande verksamhet» specialgruppen »entreprenadarbeten (större bygg-

nadsarbeten och anläggningar)» skall avgiftsbeläggas. Härigenom skulle ett större anläggningsarbete, som icke i och för sig skall avgiftsbeläggas, belastas med avgift om det utföres på entreprenad. *Byggnadsstyrelsen, forskningskommittén, järnvägsstyrelsen, vattenfallsstyrelsen, statens tekniska forskningsråd, Chalmers tekniska högskola, svenska väg- och vattenbyggares riksförbund, svenska värme- och sanitetstekniska föreningen, svenska byggnadsindustrieförbundet och svenska byggnadsentreprenörföreningen* anser, att avgiften bör uttagas för all byggnads- och anläggningsverksamhet. *Ingenjörsvetenskapsakademien* företräder liknande synpunkter men vill dock undantaga vägbygge. *Tekniska högskolan* anser att i vart fall vattenbyggnadsverksamheten bör hänföras till de föreslagna åtgärderna; särskilt resultaten från detta område är i stor utsträckning tillämpliga på hela byggnadsområdet.

Svenska vattenkraftföreningen erinrar att, ehuru enligt promemorian vattenbyggnader i princip icke skall vara avgiftsbelagda, likväl åtskilliga arbeten såsom betonggjutning, jordschaktning och husbyggnadsarbeten skall inrymmas under avgiftsplikten även när arbetet utförts i samband med vattenbyggnad. Föreningen anser, att om staten skall vara befriad från avgiftsplikt samtliga byggnadsarbeten avseende elkraftförsörjningen bör undantagas från sådan skyldighet, enär de icke-statliga kraftbolagens taxor eljest mister i konkurrenskraft gentemot statens.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen anser, att promemorians avgränsningsförslag innebär en betydande försämring för forskningen inom de områden, som nu innefattas inom forskningskommitténs verksamhet men som icke skulle representeras i den nya nämnden, bl. a. vattenbyggnad. Huruvida möjlighet föreligger att överföra de avskilda grenarna av byggnadsforskningen till statens tekniska forskningsråd är för styrelsen icke möjligt att bedöma. Vore så fallet, borde rådets anslag förstärkas. Styrelsen avstyrker en omändring av nuvarande ordning för stöd åt byggnadsforskningen, som icke tillgodoser i åtminstone samma omfattning som hittills samtliga de områden av byggnadsforskningen, vilka f. n. åtnjuter statens stöd. — *Statens tekniska forskningsråd* förklarar sig icke kunna svara för de avskilda områdena utan att anslaget till teknisk-vetenskaplig forskning ökas.

Riksförsäkringsanstalten anför betänkligheter mot anknytningen till anstaltens premietariff, enär anstalten självständigt beslutar om tariffens innehåll och har att vidtaga ändringar i densamma, när så ur försäkrings-synpunkt påkallas. Om emellertid byggnadsforskningsavgiften skall uttagas i samband med olycksfallsförsäkringsavgiften, torde den föreslagna anknytningen till tariffen vara den enda framkomliga vägen, därest debitering och uppbörd skall kunna ske utan oproportionerligt stort extraarbete. Anstalten förutsätter emellertid, att det i vederbörliga författningar så

klart som möjligt anges för vilka slag av arbeten avgift skall påföras. Anstalten föreslår, att under »C. Järnvägs-, väg- och brobyggnader» endast specialgruppen brobyggnad medtages, när eljest mången gång särskilda debiteringssvårigheter måste uppstå. Vidare bör, för att i största möjliga mån undvika att behöva infordra särskilda uppgifter, från »G. Övrig hithörande verksamhet» undantagas endast montering och demontering av maskiner, rengöring av bostäder, fönster och fasader samt skorstensfejarverksamhet. Vad beträffar »entreprenadarbete (större byggnadsarbeten och anläggningar)» bör i författning intagas en klarläggande föreskrift, varav framgår, att arbete som utföres av entreprenör ej skall avgiftsbeläggas, när fråga är om arbete, som eljest ej är underkastat avgiftsplikt.

Vad därefter beträffar det föreslagna sättet för avgiftens uttagande inhämtas ur remissvaren följande synpunkter.

Riksförsäkringsanstalten vill med hänsyn till vad i promemorian anförts icke framställa erinran mot att anstalten skall debitera och uppbära forskningsavgift för alla ifrågakommande arbetsgivare, oavsett var dessa har sina anställda försäkrade för olycksfall i arbete. Anstalten förutsätter emellertid, att skyldighet stadgas för alla arbetsgivare att lämna anstalten erforderliga uppgifter samt att anstalten erhåller rätt till kontroll i den mån så erfordras. Vidare bör de enskilda försäkringsbolagen åläggas skyldighet att lämna erforderliga upplysningar om försäkringstagarnas verksamhetsgrenar och dagsverken samt att bistå med infordrande av uppgifter. Anstalten förutsätter vidare, att avgifter, som skall påföras debetsedel för slutlig skatt, uppföres under särskild rubrik på debetsedeln. Om så icke sker kommer arbetsgivarna ofta att vara i okunnighet om att de debiterats sådan avgift och kan då lätt få den uppfattningen att de blivit påförda oskäligt hög olycksfallsförsäkringsavgift; en sådan uppfattning kan ha till följd att de övergår från anstalten till enskilt försäkringsbolag. Vidare skulle anstalten säkerligen komma att mottaga klagomål i betydligt ökad utsträckning, vilket sannolikt skulle medföra behov av personalökning.

Socialförsäkringsbolagens förening anför i huvudsak följande.

Föreningen anser det föreslagna förfarings sättet vara praktiskt genomförbart. Föreningen vill dock betona vikten av att arbetsgivarna klart underrättas om att det här är fråga om en från olycksfallsförsäkringsavgiften helt skild avgift och att byggnadsforskningsavgiften skall beräknas allenast på vissa verksamhetsgrenar. Dessa måste därför vara klart definierade. Med hänsyn härtill och på grund av att lönesummorna ha betydelse endast för olycksfallsförsäkringsavgiften men däremot icke för byggnadsforskningsavgiften torde det vara lämpligast att uppgifterna för byggnadsforskningsavgiften avgivas enligt ett särskilt deklara tionsformulär, uppställt för detta speciella ändamål. Det torde därvid även vara lämpligt, att

en uppräknig av de i detta hänseende avgiftspliktiga verksamhetsgrenarna göres på denna speciella deklaraionsblankett.

Föreningen vill emellertid understryka, att enligt föreningens mening en likartad deklaration bör införskaffas även från de arbetsgivare, som ha försäkring i riksförsäkringsanstalten. Debitering av byggnadsforskningsavgift för dessa arbetsgivare bör sålunda icke äga rum på grundval av uppgifterna i de dagsverks- och löneuppgifter, som insänts till anstalten att tjäna som underlag för beräkning av olycksfallsförsäkringsavgifter. Det kan eljest inträffa, att arbetsgivarna trots påpekande i cirkulär icke tillräckligt beakta att endast vissa grenar äro skattepliktiga i förevarande hänseende. Det är ingalunda säkert, att arbetsgivarna i dagsverks- och löneuppgifterna strängt iakttaga den klassificering av olika verksamhetsgrenar, som riksförsäkringsanstalten tillämpar och på vilka bestämmelserna om byggnadsforskningsavgift vilar. På grund av gammal slentrian eller av andra orsaker kan det säkerligen inträffa, att arbetsgivarna icke klart särskilja de dagsverken, som skola skattebeläggas, från övriga dagsverken. Avgiften skall åvila endast yrkesmässig byggnadsverksamhet. Då premiesatserna för icke yrkesmässig byggnadsverksamhet i många fall torde vara desamma som för yrkesmässig, ha arbetsgivarna hittills icke haft direkt intresse av att göra åtskillnad i detta avseende. Det torde även få anses vara principiellt oriktigt, att en skatt beräknas på ett deklaraionsmaterial, som avges i annat syfte än att tjäna som underlag för beräkning av skatten. Föreningen anser sålunda, att även riksförsäkringsanstaltens försäkringstagare böra avge deklaration enligt samma formulär som socialförsäkringsbolagens försäkringstagare och kan icke finna, att detta skulle vara administrativt mer betungande. Fastmer finner föreningen det vara en fördel, att materialet på detta sätt blir mer enhetligt och mer tillförlitligt för beräkning av avgiften. Sannolikt torde härigenom också ett flertal tvister, utmynnande i överklagningar, kunna undvikas.

I detta sammanhang vill föreningen även framhålla nödvändigheten av att begreppet »yrkesmässig» byggnadsverksamhet klart definieras till ledning vid arbetsgivarnas deklarationer. Det kan icke undgås, att gränsdragningssvårigheter på detta område uppkomma.

Riksräkenskapsverket anser, att avgifter för de i riksförsäkringsanstalten försäkrade mindre arbetsgivarna icke bör påföras för sig i debiteringslängderna och å skattosedlarna. Skulle så likväl ske inträder de olägenheter som följer av en ny, sporadiskt förekommande skattetitel. Mycket arbete har nedlagts på att från uppbörden bortrensa flertalet dylika icke genomgående titlar. Med hänsyn till den förhållandevis ringa andel i byggnadsforskningsavgiften som de mindre arbetsgivarna representerar, bör uttagandet av denna avgift helst begränsas till de större arbetsgivarna.

I fråga om avgiftens storlek har *riksförsäkringsanstalten* föreslagit, att denna bestämmes till ett med 300 jämnt delbart belopp, exempelvis 18 eller 21 kronor. Anstalten bör erhålla rätt att, där så befinnes lämpligt, vid debitering av byggnadsforskningsavgift avrunda till helt antal kronor.

Svenska byggnadsindustrieförbundet och *svenska byggnadsentreprenörföreningen* räknar med att det i promemorian angivna antalet arbetare

— 115 000 — är för lågt; snarare torde det röra sig om minst 135 000 arbetare och om avgiftsplikten utvidgas till hela byggnads- och anläggningsindustrin minst 150 000. I promemorian har beräknats att nämnden inklusive statsanslag skulle förfoga över ca 2,7 milj. kronor per år. Även med den utökning av verksamheten som nämnden föreslagit är detta belopp till en början alltför stort. Organisationerna föreslår därför, att avgiften maximeras till 15 kronor per arbetare men att den till en början uttages med endast 10 kronor.

Forskningskommittén anser, att avgift ej bör uttagas annat än för fullt antal dagsverken.

Besvär över påförd avgift bör enligt *statskontorets* mening anföras hos Kungl. Maj:t.

Riksförsäkringsanstalten anser att en förstärkning av anstaltens personal torde komma att erfordras för här angivna arbetsuppgifter, nämligen i vart fall en amanuens eller förste kontorsskrivare samt ett antal biträden.

Statskontoret och *riksräkenskapsverket* har anfört vissa synpunkter på frågan om avgifternas bokföring i statsbudgeten. Enligt promemorians förslag skall till riksförsäkringsantalten influtna jämte å vederbörlig inkomstitel uppdebiterade avgifter genom anstaltens försorg överföras till den av statskontoret förvaltade fonden. Vid ett dylikt tillvägagångssätt kommer avgiftsmedlen i sin helhet icke att redovisas över budgeten. Därest en total redovisning skulle anses påkallad, bör samtliga avgifter av riksförsäkringsanstalten tillgodoföras en under Uppbörd i statens verksamhet redovisad inkomstitel, varjämte på driftbudgetens utgiftssida ett häremot svarande avsättningsanslag bör upptagas. Sistnämnda anslag bör vara av förslagsanslags natur och stå till statskontorets förfogande för överföring till fonden.

Beträffande dispositionen av fondmedlen anför *statskontoret*, att ämbetsverket icke kan tillstyrka, att nämnden efter eget bedömande får disponera dessa medel för utdelande av understöd. De hittills tillämpade grunderna för lämnandet av bidrag bör gälla även i fortsättningen, varför således Kungl. Maj:ts medgivande skall inhämtas, då fråga är om engångsbidrag överstigande 20 000 kronor och periodiskt bidrag överstigande 10 000 kronor.

Härefter torde jag få övergå till att beröra vissa synpunkter som anmälts i fråga om det arbete som nämnden skall bedriva.

Byggnadsstyrelsen, forskningskommittén, tekniska högskolan, Chalmers tekniska högskola, statens tekniska forskningsråd, ingenjörsvetenskapsakademien, svenska väg- och vattenbyggares riksförbund samt *HSB* anser, att forskningen bildar grunden för utvecklingen; även om den många gånger ger resultat först på längre sikt bör den ej undanträngas av sådana

arbetsuppgifter, som kan förmodas ge resultat på kortare sikt. Nämnden bör därför ej bindas vid direktiv som innebär, att den skall inrikta sig på sådant arbete som ger snabbt resultat. Bl. a. framhålles, att om grundforskning ej bedrivs i tillräcklig omfattning, man icke kan räkna med att tillgodogöra sig utländska erfarenheter i nöjaktig utsträckning. Vidare anses betydelsen av konstruktionsforskning icke vara i tillräcklig grad beaktad; byggnadskonstruktionerna torde enligt forskningskommitténs mening vara det område, inom vilket det ekonomiska resultatet av ett utvecklingsarbete säkrast kan spåras.

Forskningskommittén anser, att nämnden icke bör engagera sig i direkta, tekniska rationaliseringsåtgärder på arbetsplatserna. Sådana åtgärder kräver ett ekonomiskt risktagande, vilket en statlig institution knappast kan ikläda sig. Vad som borde tillkomma nämnden är exempelvis generella utredningar, initiativ och ekonomiskt stöd till utexperimenterande av nya arbetsmetoder och maskiner samt till provhusbyggen etc. Denna verksamhet är således att hänföra mera till begreppet produktions-teknisk forskning än till rationalisering. Liknande synpunkter framföres av *byggnadsstyrelsen*, *järnvägsstyrelsen*, *vattenfallsstyrelsen*, *statens tekniska forskningsråd*, *svenska väg- och vattenbyggares riksförbund* samt *svenska värme- och sanitetstekniska föreningen*.

Svenska byggnadsarbetareförbundet och *svenska murareförbundet* anser, att nämnden icke bör syssla med frågor om arbetsavtal och ackordsprislister, då dessa frågor bör avgöras förhandlingsvägen.

Samarbetskommittén för byggnadsfrågor uttalar, att kommitténs arbetsuppgifter är i huvudsak av annan karaktär än de som åvilas forskningskommittén. Bl. a. har samarbetskommittén tagit initiativ och varit remissorgan i lagstiftningsfrågor på byggnadsområdet. I dessa och andra frågor av allmän betydelse, som icke berör forskningskommitténs arbetsområde, har samarbetskommittén en stark ställning med hänsyn till den breda grund, på vilken den bygger. Samarbetskommittén bör tills vidare fortsätta med sin verksamhet och som hittills erhålla bidrag från det centrala byggnadsforskningsorganet. *Forskningskommittén* anser att det finnes fog för att nämnden övertar samarbetskommitténs uppgifter; ett sådant övertagande kan dock tänkas anstå något eller några år till dess nämndens arbete stabiliserats. Under denna tid bör samarbetskommittén kunna erhålla bidrag från nämnden. *Byggnadsstyrelsen* uppger, att en preliminär överenskommelse träffats, att de uppgifter samarbetskommittén har i fråga om ansvaret för utarbetande av byggnadsbeskrivningar för husbyggnadsarbeten och därmed sammanhängande frågor successivt skall överföras till styrelsen.

Bränsleutredningen framhåller, att nämndens verksamhet kommer att beröra ca 40 % av energiförbrukningen, motsvarande ca 700—800 milj.

kronor. Med hänsyn till landets läge i fråga om bränsleförsörjningen bör det vara en huvuduppgift för nämnden att behandla de bränsleekonomiska problemen. Utredningen, som i annat sammanhang detta år föreslagit inrättande av en statlig bränslemyndighet, anser att ett intimt samarbete bör etableras mellan nämnden och bränslemyndigheten, därvid den senare bör tjäna som impuls- och kontaktorgan. I nämnden, som bör tillsätta ett särskilt permanent utskott för bränslefrågorna, bör ingå en representant för bränslemyndigheten. Även *byggnadsstyrelsen* understryker vikten av forskning på detta område.

Vad beträffar nämndens förhållande till bostadsstyrelsen och byggnadsstyrelsen har *forskningskommittén* anfört, att någon gränsdragning icke bör ske, utan att man snarare bör sträva efter ett samarbete. *Bostadsstyrelsen* anser, att vissa arbetsuppgifter inom dess utredningsbyrå bör överflyttas till nämnden. Vad angår arbetet inom sektionen för övervakning av experimentverksamheten bör sålunda den ändringen ske att bidrag till experimentkostnaderna beviljas av nämnden, som bör övertaga uppgiften att öva tillsyn över det sätt på vilket experimenten utföres; det bör ankomma på styrelsen och nämnden att i samråd bedöma värdet av experimentförslag. I fråga om den allmänna sektionen bör uppgiften att sprida kännedom om tekniska förbättringar och andra besparingsmöjligheter samt kursverksamhet överföras till nämnden; i fråga om upplysningsverksamheten i övrigt bör gälla, att nämnden i regel skall sköta den del som vänder sig till specialisterna, medan styrelsen skall handhava den mera brett upplagda upplysningsverksamhet, som bedrivs i samband med långivningen. Allmänt förutsättes dock att frågan om fördelning av uppgifterna blir föremål för överläggningar mellan bostadsstyrelsen och nämnden. Slutligen förutsättes, att nämnden skall kunna lämna bidrag till utredningar, som genomföres av bostadsstyrelsen. *Byggnadsstyrelsen* betonar vikten av samarbete mellan nämnden och styrelsen i fråga.

Beträffande frågan om nämndens organisation hämtas ur remissyttrandena följande.

Svenska byggnadsindustriförbundet och *svenska byggnadsentreprenörföreningen* anser att nämnden bör utformas icke som en statlig nämnd utan som ett fristående, »neutralt» organ för byggnads- och anläggningsindustrierna, förslagsvis under namnet svenska byggnadsforskningsinstitutet. Personalen bör ej infogas i det statliga lönesystemet utan avlönas efter kompetens och skicklighet samt tillförsäkras sociala förmåner, bl. a. pensionering i SPP. I lönefrågorna har samma synpunkter anförts av *forskningskommittén*, *statens tekniska forskningsråd*, *ingenjörsvetenskapsakademien*, *tekniska högskolan* samt *svenska väg- och vattenbyggares riksförbund*. Som argument i pensioneringsfrågan har anförts, att ett utbyte av tjänstemän, dock icke med alltför korta tidsintervaller, mellan industrin

och nämnden skulle i hög grad gynna utvecklingsarbetet; bl. a. ur denna synpunkt anses SPP-an slutningen värdefull. Kommittén uttalar därjämte, att nämnden ensam bör få tillsätta sin personal.

Svenska byggnadsindustriförbundet och *svenska byggnadsentreprenörföreningen* anser, att det enskilda byggandet bör få förfoga över minst $\frac{1}{3}$ av platserna i nämnden förutom den representant för arbetsgivarna som skall finnas. Enligt *forskningskommittén*, *statens tekniska forskningsråd*, *ingenjörsvetenskapsakademien* och *tekniska högskolan* bör forskningen erhålla en fyllig representation i nämnden. *Svenska byggnadsarbetareförbundet* och *svenska murareförbundet* utgår ifrån att byggnadsfackens eget företag, svenska riksbyggen, representeras i nämnden. *Svenska stadsförbundet* — som i och för sig avstyrkt förslaget — framhåller att nämnden i vart fall bör ha en mycket stark, kommunal representation. Även *svenska kommunal-tekniska föreningen* anser att kommunala intressen och erfarenhet bör bli representerade i nämnden. *SABO* — som också avstyrkt förslaget — anser, att de allmännyttiga företagen, som representerar nära 50 % av den årliga bostadsproduktionen, bör erhålla en permanent plats i nämnden. *Svenska väg- och vattenbyggares riksförbund* anser att antalet ledamöter bör maximeras till tjugo, varav tio utses av staten och tio av de privata och kommunala intressenterna; ledamöterna bör utses i egenskap av fackmän inom sina resp. områden och icke som representanter för olika myndigheter och intressen. Att *bränsleutredningen* förordat att en representant för den av utredningen föreslagna bränslemyndigheten skall ingå i nämnden har tidigare angivits. *Svenska värme- och sanitetstekniska föreningen* föreslår att i nämnden ingår en representant för den värme-, ventilations- och sanitetstekniska branschen.

Forskningskommittén samt *svenska väg- och vattenbyggares riksförbund* anser, att nämnden bör kunna utse ett arbetsutskott om högst fem personer.

Beträffande frågan om den tidpunkt, vid vilken nämnden bör inrättas, har anförts följande. *Forskningskommittén* anser, att för den händelse även kostnaderna för nämndens egen organisation på sätt kommittén föreslagit skall bestridas från fondmedel, vissa omställningssvårigheter kommer att uppstå i avvaktan på att fondmedlen flyter in. Nämnden bör organiseras fr. o. m. den 1 juli 1954 och kommittén bör under nästa budgetår fortsätta sin verksamhet och för detta ändamål erhålla anslag i hittills gällande ordning. Liknande synpunkter anföres av *svenska väg- och vattenbyggares riksförbund*. *Statskontoret* erinrar om att avgifterna icke kan beräknas inflyta före april månad 1954 och ifrågasätter med hänsyn härtill, huruvida nämnden bör organiseras redan fr. o. m. den 1 juli 1953.

II. ORGANISATIONSPROMEMORIAN.

Promemorians innehåll.

Avlöningar.

Det löpande administrativa arbetet skall utföras av nämndens sekretariat under ledning av en överdirektör i Cp 17. Inom sekretariatet skall finnas två arbetsgrupper, envar bestående av två ingenjörer, varav en intager förmansställning och under överdirektören leder arbetet inom gruppens verksamhetsområde. I stort sett kommer den ena gruppen att syssla med forskningen och den andra med rationaliseringen. Någon bestämd gräns kan dock ej dragas mellan de båda gruppernas arbetsfält; det bör ankomma på nämnden och överdirektören att anpassa deras arbetsuppgifter efter de skiftande förhållanden, som med all sannolikhet kommer att råda allteftersom intresset förskjuts från ett område till ett annat. Vad beträffar frågan om ingenjörernas löneställning bör en av dessa vara placerad såsom byrådirektör i Cp 9. De övriga ingenjörerna bör tills vidare vara arvodesanställda; en bör åtnjuta arvode motsvarande högst 31 löneklassen och de båda övriga arvode motsvarande högst 29 löneklassen. Samtliga ingenjörer bör vara högskoleutbildade.

En väsentlig uppgift för nämnden blir att göra arbetsresultaten tillgängliga för dem som är intresserade därav och att sammanställa forskningsresultat från in- och utländska källor m. m. För publiceringsverksamheten förfogar den nuvarande kommittén över en redaktör, som enligt Kungl. Maj:ts beslut uppbär ett årsarvode av 18 000 kronor. En motsvarande tjänst erfordras även för nämnden. Det synes lämpligt att tjänsteinnehavaren samtidigt fungerar som nämndens sekreterare och tjänstgör som personalföredragande. För dessa uppgifter bör inrättas en arvodestjänst som sekreterare med arvode motsvarande högst 27 löneklassen.

Vidare erfordras tills vidare fyra biträden, nämligen en förste kansliskrivare i Ce 17, ett kanslibitråde i Ce 11 och två kontorsbiträden i reglerad befordringsgång. Förste kansliskrivaren skall vara registrator och på eget ansvar handhava kassarörelsen. I sistnämnda hänseende gäller, att nämnden icke skall driva egen kassarörelse i fråga om fondmedlen; utbetalningar från fonden bör nämligen ske genom statskontoret efter meddelande från nämnden. Minst två av biträdena bör vara kunniga i stenografi.

Vad slutligen beträffar behovet av särskilda medel till skrivhjälp och annan tillfällig personal måste förutsättas att nämnden, åtminstone tidvis, kommer att vara i behov av biträde av tekniker med lägre kvalifikationer än den övriga ingenjörspersonalen. Det synes därför icke vara tillrådligt att för nu ifrågakvarande behov avse ett lägre belopp än ca 15 000 kronor.

Kungl. Maj:t bör meddela beslut rörande arvodenas storlek i varje särskilt fall, där frågan är om arvode av 1 000 kronor eller mera för månad.

Nämndens årliga lönekostnader kan beräknas på följande sätt:

1 överdirektör Cp 17	34 320
1 byrådirektör Cp 9	25 572
1 ingenjör arvode högst 31 lkl	21 984
2 ingenjörer arvode högst 29 lkl	40 296
1 sekreterare arvode högst 27 lkl	18 276
1 förste kansliskrivare Ce 17	10 908
1 kanslibiträde Ce 11	8 652
2 kontorsbiträden reglerad befordringsgång	15 096
skrivhjälp och annan tillfällig arbetskraft	14 996
	<hr/>
	190 100

Till nämndens ordförande bör utgå ett årsarvode av 2 000 kronor; envar av de övriga ledamöterna — utom överdirektören — bör äga uppbära 30 kronor för sammanträdesdag. Samtliga ledamöter bör åtnjuta resekostnads- och traktamentsersättning enligt klass I A i allmänna resereglementet. Antalet sammanträden beräknas till ett per månad.

Avlöningskostnaderna torde fördela sig på följande sätt:

Avlöningsstat:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän	39 000
Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t ...	6 000
Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	118 000
Rörligt tillägg	33 000
	<hr/>
	Summa kronor 196 000

Omkostnader.

Till nämnden bör anvisas följande årliga

Omkostnadsstat:

1. Sjukvård m. m.	1 000
2. Reseersättningar	25 000
3. Utrustning	15 000
4. Expenser	16 000
	<hr/>
	Summa kronor 57 000

Anslagsposterna 2 och 3 bör få överskridas endast efter Kungl. Maj:ts medgivande.

2. *Reseersättningar.* Det är att räkna med att befattningshavarna hos nämnden i viss omfattning nödgas företaga resor till utlandet för att uppehålla ett intimt samarbete med motsvarande verksamhet därstädes. Med hänsyn härtill torde det vara lämpligt, att nämnden får sända sina tjänste-

män på tjänsteresor till de övriga nordiska länderna utan att vara nödsakad att därtill inhämta Kungl. Maj:ts medgivande. Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda allmänna bestämmelser rörande resekostnads- och traktamentsersättningar för dessa resor.

3. *Utrustning.* Vid bedömandet av medelsbehovet för utrustning har förutsatts, att nämnden tills vidare inrymmes i de lokaler, över vilka forskningskommittén nu förfogar i fastigheten Arsenalsgatan 1, Stockholm, samt att nämnden övertager kommitténs möbler och kontorsmateriel.

4. *Expenser.* Av denna anslagspost bör för nedan nämnda ändamål få tagas i anspråk följande belopp, nämligen

Bränsle, lyse och vatten, <i>förslagsvis</i>	4 000
Övriga expenser, <i>högst</i>	12 000
	Summa kronor 16 000

Anslag till byggnadsforskning.

Kostnaderna för forskningskommitténs publikationsverksamhet bestri- des f. n. av det särskilda anslag till byggnadsforskning (X: C 25), som står till kommitténs förfogande å riksstaten, och inkomsterna av försålda publikationer tillföres vederbörlig inkomstitel. Kommitténs skrifter skall i princip säljas; undantag sker dock i en icke oväsentlig utsträckning för publikationer, som kostnadsfritt tillställas statliga myndigheter och institutioner m. fl. Hittills har emellertid inkomsterna från publikationsverk- samheten varit blygsamma — i genomsnitt ca 3 600 kronor under de fyra senast förflutna åren — och betydande upplagor ligger f. n. osålda. Det är med hänsyn till dessa förhållanden av vikt att försäljningsverksamheten intensifieras, så mycket mera som publikationernas spridande ingår som en väsentlig del av arbetsuppgifterna. I den mån så erfordras bör de för publikationstryck avsedda medlen få tagas i anspråk för reklam rörande utgivna skrifter m. m.

Behovet av medel för publikationstryck kan tills vidare uppskattas till 150 000 kronor per år. Det anslag, som anvisas härför, bör emellertid icke bindas vid enbart detta ändamål utan det synes lämpligt att besparingar får utnyttjas för nämndens utredningsverksamhet i allmänhet. Av denna anledning och då kostnaderna för reklam bör bestridas från samma anslag, bör erforderliga medel anvisas icke under en sedvanlig delpost i omkostnadsstaten utan under ett särskilt reservationsanslag till byggnadsforskning m. m. av 150 000 kronor.

Givetvis står det nämnden fritt att finansiera publikationstryck från forskningsfonden. Det förutsättes dock, att i första hand reservations- anslaget användes för detta ändamål och att inkomsterna härav tillföres statsverket över vederbörlig inkomstitel.

Yttranden.

Statskontoret har, såsom i ett föregående sammanhang anförts, föreslagit att det statliga tillskottet till verksamheten skall givas formen av ett å driftbudgeten upptaget obetecknat anslag, som skall överföras till fonden. Ersättningarna till av nämnden anlidade forskare m. fl. samt till nämndens egen personal skulle enligt ämbetsverkets förslag utbetalas från fonden, varigenom enhetliga anställningsförhållanden kunde erbjudas all av nämnden anlidad personal. Statskontoret håller före, att man icke f. n. bör vidtaga åtgärder i syfte att tillförsäkra personalen pension genom anslutning till SPP. Det framhålles, att å 1951 års pensionsutredning uppdragits att undersöka möjligheterna av en icke statsunderstödd pensionering inom statens pensionsanstalt; därest en dylik pensioneringsform skapas, synes det naturligt att frågan om befattningshavarnas pensionering löses genom anslutning till nämnda anstalt. För det fall att vid nämndens kansli anställs befattningshavare, vilken redan är tillförsäkrad pension hos SPP, synes dock möjlighet böra öppnas att vidmakthålla denna pensionering under tjänstgöringstiden vid nämnden.

Statskontoret anser, att det för chefstjänstemannen förordade löneläget i Cp 17 är alltför högt. I avvaktan på närmare erfarenheter rörande på nämnden belöpande arbetsuppgifter håller ämbetsverket före, att ersättningen bör beräknas till högst 29 520 kronor för år, vilket belopp motsvarar löneförmånerna i Cp 13. För de fyra civilingenjörerna bör upptagas två utgiftsposter å högst ($2 \times 21\,984$) 43 968 resp. ($2 \times 20\,148$) 40 296 kronor, vilka poster avvägs efter löneförmånerna i 31 resp. 29 löneklassen. Mot den föreslagna lönesättningen av sekreteraren har statskontoret intet att erinra. Vad därefter beträffar den föreslagna tjänsten som förste kansli-skrivare anser statskontoret att ansvaret för kassagöromålen i sista hand bör åvila nämndens kanslichef, samt att sekreteraren bör utöva det närmaste överinseendet över biträdespersonalens arbetsuppgifter. Arvodet till nu ifrågavarande biträde bör utgå efter högst 15 löneklassen.

Statskontoret anser vidare, att ordförande- och ledamotsarvodena bör utgå med 1 200 kronor för år resp. 20 kronor för sammanträdesdag.

Ämbetsverket anser sig icke kunna biträda förslaget att rätt skulle tillerkännas nämnden att låta sina tjänstemän företaga tjänsteresor till de nordiska länderna utan att Kungl. Maj:ts medgivande inhämtas.

En reservant inom statskontoret (t. f. statskommisarien Lundh) har, som i det föregående nämnts, uttalat, att hela forskningsverksamheten i princip bör finansieras genom anslag å driftbudgeten. Med denna utgångspunkt bör nämnden organiseras som ett rent statligt organ. Förslaget om inrättande av vissa pensionsberättigade tjänster borde därför kunna accepteras.

Statens kommitté för byggnadsforskning har, som i ett föregående av-

snitt redovisats, ansett att kostnaderna för nämnden i första hand bör helt bestridas av fondmedlen och att samtliga tjänster bör tillsättas av nämnden ensam och med de anställningsförhållanden nämnden finner lämpliga. Om emellertid statsmakterna ändock finner att de i promemorian föreslagna principerna bör bibehållas, bör följande iakttagas vid den närmare utformningen av detaljerna.

De fyra »ingenjörstjänster», som angivits i promemorian, bör få avse även personer med annan utbildning än civilingenjörsexamen, exempelvis arkitekter. Kravet på högskoleutbildning bör modifieras så att nämnden skall äga anställa även andra för ändamålet lämpliga krafter.

Beträffande den kamerala verksamheten anför nämnden, att nämnden för att erhålla överblick över forskningsmedlens förbrukning måste föra en fortlöpande registrering av medelsåtgången. Om statskontoret skall handhava utbetalningarna kommer ett onödigt dubbelarbete att uppstå. Vidare förutser nämnden, att utbetalningar i regel kommer att ske med små belopp vid relativt tätt återkommande tillfällen och att utbetalningar ofta behöver ske omgående. Den kamerala verksamheten bör därför även i fråga om fondmedlen åvila nämnden.

Beträffande det särskilda anslaget till byggnadsforskning föreslår kommittén, att medel från detta jämväl får tagas i anspråk för annan verksamhet av informatorisk karaktär än publikationstryck, såsom upptagande av undervisningsfilm, anskaffande av bildmaterial för föredrag och tidskriftsartiklar o. s. v.

Även i *vissa andra remissyttranden* har föreslagits, att personalen icke skall infogas i det statliga lönesystemet; jag har i det föregående redogjort härför i samband med att jag redovisat yttrandena över huvudpromemorian.

III. DEPARTEMENTSCHEFEN.

Forskning på byggnadsområdet bedrivs av en mångfald organ, såväl statliga som icke-statliga. För att erhålla möjligheter att samordna och systematisera byggnadsforskningen i syfte att rationellt utnyttja forskningsresurserna beslöt statsmakterna år 1942 att inrätta ett särskilt statligt organ, statens kommitté för byggnadsforskning. Kommittén har till sitt förfogande haft vissa anslag på driftbudgeten, nämligen dels ett anslag till kommitténs centrala organisation och dels ett anslag till byggnadsforskning. Från sistnämnda anslag har kommittén beviljat bidrag till forskningsverksamhet på byggnadsområdet.

Särskilda utredningar av år 1946 och år 1947 behandlade i till Kungl. Maj:t avgivna betänkanden frågan om inrättande av ett centralt organ för samordning av den tekniska och ekonomiska forskningsverksamheten på husbyggandets område. Utredningarna utmynnade i förslag om inrättande av ett statligt byggnadsinstitut, vars verksamhet skulle helt bestridas av statsmedel. Kostnaderna beräknades av 1946 års utredning till nära en

miljon kronor och av 1947 års utredning till 900 000 kronor för år. Något på betänkandena baserat förslag har dock icke förelagts riksdagen.

Behovet av en kraftigare insats på förevarande område har sedan länge varit allmänt om vittnat; bl. a. har i det av 1951 års bostadsutredning i december 1952 avgivna betänkandet och de däröver avgivna yttrandena med eftertryck framhållits nödvändigheten av att forskningen kraftigt förstärkes. Då det ansetts icke vara försvarligt att längre uppskjuta frågans lösning har, efter samråd med företrädare för byggnadsbranschens organisationer samt vederbörande parter på arbetsmarknaden, i föreliggande huvudpromemoria uppdragits riktlinjer för en lösning av problemen efter en ny linje. Vid promemorians remissbehandling har behovet av en vidgad byggnadsforskning ånyo starkt understrukits.

Såsom i promemorian framhållits, torde byggnadsindustrin — till skillnad från många andra industrigrenar — på grund av sin struktur icke utan särskilda åtgärder kunna förväntas göra en tillräckligt vägande, självständig insats i syfte att lösa de egna forsknings- och rationaliseringsproblemen. I rådande statsfinansiella läge har det ansetts angeläget att icke belasta statsbudgeten med utgifter av den storleksordning, som erfordras om forskningsverksamheten skall giva ett med hänsyn till byggnadsverksamhetens samhällsekonomiska betydelse godtagbart resultat. Från dessa utgångspunkter har promemorian velat anvisa en annan väg för forskningens finansiering. Det har sålunda föreslagits, att forskningen skall finansieras genom en särskild avgift, som skall påläggas arbetsgivarna i byggnadsfacket. De härigenom inflytande medlen skall stå till förfogande för ett nytt centralt organ, i vilket en stark representation skall tillkomma de intressegrupper, som tillskjuter rörelsekapitalet, samt arbetsmarknadsparterna. Staten skall å sin sida bestrída kostnaderna för driften av centralorganet. Jag ansluter mig helt till de i promemorian angivna synpunkterna i dessa hänseenden och biträder därför till en början de i promemorian gjorda förslagen, att en byggnadsforskningsavgift skall uttagas samt att en särskild nämnd skall inrättas för att med anlitande av de inlutna medlen främja verksamheten på förevarande område.

Vad därefter beträffar formen för statens insats har från åtskilliga håll hävdats, att denna borde ske på så sätt att även staten erlade forskningsavgift. I promemorian har emellertid enligt min mening anförts bärande skäl för att staten skall vara befriad från skyldigheten att erlægga sådan avgift. Jag tillstyrker därför även på denna punkt promemorians förslag och utgår ifrån att statens bidrag skall lämnas i form av anslag på driftbudgeten. Jag vill tillägga, att jag förutsätter att statens andel i kostnaderna i stort sett motsvarar beloppen av de nuvarande anslagen. Det är icke möjligt att utan vidlyftig utredning skapa sig en uppfattning om vilka kostnader staten skulle ådraga sig om statens bidrag toge form av bygg-

nadsforskningsavgift. Härför erfordras nämligen en redovisning av i vilken utsträckning statlig byggnadsverksamhet sker i egen regi resp. genom anlåtande av enskilda företagare. Då emellertid staten i mycket stor utsträckning anlitar enskilda entreprenörer för sin byggnadsverksamhet torde man ha anledning antaga, att statens tillskott genom en byggnadsforskningsavgift icke skulle bli högre än de anslag, som enligt mitt förslag skall anvisas för byggnadsforskningen.

Enligt promemorian skall byggnadsforskningsavgiften uttagas med utnyttjande av den förvaltningsapparat, genom vilken försäkring sker för olycksfall i arbete. Sådan försäkring kan ske hos riksförsäkringsanstalten eller hos enskilt olycksfallsförsäkringsbolag. Det anses emellertid icke lämpligt att ett enskilt bolag debiterar och uppbär byggnadsforskningsavgift av de arbetsgivare, vilka tecknat försäkring i bolaget. Med hänsyn härtill har i promemorian föreslagits, att riksförsäkringsanstalten skall ombesörja byggnadsforskningsavgiftens uttagande från samtliga avgiftspliktiga och att bolagen endast skall lämna riksförsäkringsanstalten visst bistånd härvid. Vid remissbehandlingen har några allvarligare erinringar mot den nu skisserade anordningen icke avgivits. Vad som härutinnan anförts är dels att förfarandet skulle medföra alltför stora kostnader för administration — såväl hos staten som hos de avgiftspliktiga — i förhållande till det belopp som genom avgiften hopbringas och dels att vid den anknytning, som enligt promemorian skall ske till riksförsäkringsanstaltens premietariff, vissa gränsdragningssvårigheter kommer att göra sig gällande. Vad beträffar administrationskostnaderna är det givet att staten icke kan undgå kostnader för den arbetskraft, som tages i anspråk för den uppgift, det här är fråga om. Det torde emellertid icke råda någon tvekan om att den samordning med debiteringen och uppbörden av olycksfallsförsäkringspremierna som i promemorian föreslagits, medgiver minsta möjliga administrativa insats från statens sida. Det merarbete, som kommer att åsamkas industrin, består — förutom i åtgärder för avgifternas bokföring — endast i att avgiva för debitering erforderliga uppgifter. Dessa torde i fråga om riksförsäkringsanstaltens försäkringstagare kunna hämtas direkt ur olycksfallsförsäkringsmaterialet; endast vad beträffar försäkringsbolagens försäkringstagare kan man befara att kompletterande eller förtydligande uppgifter kan komma att erfordras i någon mera påtaglig utsträckning. Det är emellertid att märka, att behovet av tillgång till mera detaljerade upplysningar minskar om de avgiftspliktiga verksamhetsgrenarna begränsas på sätt jag i det följande kommer att föreslå. Jag tillstyrker det i promemorian framlagda förslaget i nu angivna hänseenden. Till vissa närmare detaljer i debiterings- och uppbördsförfarandet återkommer jag i det följande.

I promemorian har med utgångspunkt från riksförsäkringsanstaltens

premietariff för större arbetsgivare närmare angivits vilka verksamhetsgrenar, som skall beläggas med byggnadsforskningsavgift. I icke obetydlig omfattning har i remissyttrandena föreslagits, att verksamheten skall få avse hela byggnads- och anläggningsfacket, framför allt även väg- och vattenbyggnadsarbeten. Jag är emellertid icke f. n. benägen att biträda dessa synpunkter. Jag anser nämligen att verksamheten tills vidare bör inriktas på problem, som har anknytning till husbyggnadsområdet. Innan närmare erfarenheter vinnes av den nya verksamheten kan det icke anses försvarligt att giva densamma en så stor omfattning som man tänkt sig i nyssnämnda yttranden.

Från åtskilliga håll har påtalats, att vissa gränsdragningssvårigheter och andra otillfredsställande tillämpningsproblem kommer att uppstå om avgiftsplikten avgränsades inom premietariffens verksamhetsgrenar på sätt i promemorian föreslagits. Vad härutinnan under remissbehandlingen anförts är otvivelaktigt värt beaktande. Det är givet att anknytningen till riksförsäkringsanstaltens premietariff icke ur alla synpunkter kan betraktas som idealisk; tariffen är ju utarbetad för en helt annan uppgift än den för vilken den enligt förevarande förslag skall komma att användas. I likhet med riksförsäkringsanstalten anser jag dock, att den enda framkomliga vägen vid en anknytning till premiedebiteringen är att föreskriva att avgift skall av arbetsgivaren erläggas för varje arbetare som vid premiedebiteringen hänförs till sådan i premietariffen införd verksamhetsgren som skall vara avgiftsbelagd. Betydande förbättringar i de i remissyttrandena angivna hänseendena kan dock åstadkommas genom att ytterligare vissa verksamhetsgrenar befrias från avgiftsskyldighet. I fråga om yrkesgruppen »Byggnadsverksamhet» har jag funnit, att undergruppen »A. Grundläggnings- och rivningsarbete» bör undantagas från avgiftsplikt; denna grupp, vars medtagande framför andra skulle förorsaka svårigheter i angivna hänseenden, sysselsätter enligt 1949 års försäkringsstatistik endast 449 årsarbetare, anställda hos s. k. större arbetsgivare. Även medräknat antalet till motsvarande grupp hänfödda arbetare, som är anställda hos s. k. mindre arbetsgivare, representerar här ifrågavarande verksamhetsgrenar en synnerligen ringa del av arbetarkåren inom byggnadsfacket. Vidare bör hela undergruppen »C. Järnvägs-, väg- och brobyggnader» undantagas. I fråga om undergruppen »G. Övrig hithörande verksamhet» ansluter jag mig till promemorians förslag. Avgiftsbelagda bör således i fråga om »Byggnadsverksamhet» endast vara följande verksamhetsgrenar: undergruppen »B. Husbyggnader», undergruppen »F. Byggnadsyrken» samt av undergruppen »G. Övrig hithörande verksamhet» följande specialgrupper, nämligen entreprenadarbete, uppförande av järnkonstruktioner, skorstensbyggnadsverksamhet och ställningsbyggnadsarbete. I fråga om entreprenadverksamhet bör dock föreskrivas, att sådan verksamhet endast skall

vara avgiftsbelagd i den mån den avser verksamhet, för vilken enligt bestämmelserna i övrigt avgiftsplikt skall föreligga. Slutligen bör under yrkesgruppen »metallindustri» i nära överensstämmelse med promemorians förslag avgiftsbeläggas bleck- och plåtslageri i samband med husbyggnadsarbete samt installation av gas-, vatten-, värme- och avloppsledningar. En fullständig förteckning över avgiftsbelagda verksamhetsgrenar bör införas i vederbörlig tillämpningskungörelse; ett utkast härtill fogas som bilaga till detta protokoll.

Avgiftsplikten bör vidare såsom i promemorian föreslagits begränsas till att omfatta endast arbetsgivare, som yrkesmässigt bedriver verksamhet av avgiftsbelagd karaktär, ävensom kommun. Tanken att såsom svenska byggnadsindustriförbundet och svenska byggnadsentreprenörföreningen föreslagit avgiftsbelägga även i egen regi byggande industrier, där regelbundet mer än 25 arbetare sysselsättes med byggnads- och anläggningsarbeten, bör tills vidare stå på framtiden. En sådan anordning skulle bl. a. föranleda specialredovisning från arbetsgivarna och därjämte föra byggnadsforskningsavgiften in i ett flertal andra industrigrupper än byggnads- och metallindustri. De administrativa olägenheterna härav synes vara så stora att en dylik utvidgning av avgiftsplikten icke nu bör vidtagas.

Vad härefter beträffar avgiftens storlek biträder jag promemorians förslag att denna skall bestämmas till 20 kronor för varje årsarbetare, varvid en årsarbetare skall motsvara 300 dagsverken. Avgiften bör dock endast utgå för varje fullt trehundratal dagsverken. Antalet årsarbetare kan enligt vad svenska byggnadsindustriförbundet och svenska byggnadsentreprenörföreningen uppgivit beräknas till minst 135 000. Med hänsyn till de smärre begränsningar av antalet avgiftspliktiga verksamhetsgrenar, vilka jag i det föregående föreslagit, torde kunna antagas, att byggnadsforskningsavgiften kommer att inbringa i runt tal 2,5 milj. kronor.

Socialförsäkringsbolagens förening anser, att de för debiteringen erforderliga uppgifterna bör inhämtas genom en särskild för ändamålet avsedd deklaraionsblankett; denna bör avgivas av såväl riks-försäkringsanstaltens som bolagens försäkringstagare. Enligt min mening bör man söka undvika att tillskapa ett särskilt blankettsystem för detta ändamål och riks-försäkringsanstalten torde med den kännedom som anstalten förvärvat i fråga om sina försäkringstagare väl kunna genomföra det för dessa erforderliga debiteringsarbetet utan att kräva en specialdeklaration. Jag vill emellertid icke utesluta möjligheten av att en sådan deklaration kan komma att erfordras för att riks-försäkringsanstalten skall kunna komma till rätta med debiteringsproblemen i fråga om bolagens försäkringstagare. Ett ställningstagande till detta spörsmål bör dock anstå till dess anstalten hunnit förvärva en viss erfarenhet av de speciella problem, som måhända kan komma att möta vid debiteringen av dessa arbetsgivare.

I vederbörande författning om byggnadsforskningsavgift bör, i likhet med vad som gäller i fråga om olycksfallsförsäkringen, stadgas skyldighet för arbetsgivare att lämna de uppgifter, som anstalten finner erforderliga för debiteringsarbetet, ävensom att underkasta sig kontroll i dessa hänseenden. Vidare bör bestämmelser införas om tystnadsplikt för den som i riksförsäkringsanstalten handlägger nu ifrågavarande ärenden. För försummelse bör stadgas samma påföljder, som gäller enligt olycksfallsförsäkringslagen. I betraktande av den positiva inställning, som socialförsäkringsbolagens förening visat i sitt remissyttrande, synes det däremot icke erforderligt att ålägga olycksfallsförsäkringsbolagen skyldighet att bistå riksförsäkringsanstalten vid debiteringsarbetet.

Vad i promemorian föreslagits om uppbörd samt indrivning av resterande avgifter ävensom om rätt för riksförsäkringsanstalten att från vederbörlig inkomsttitel lyfta vissa uppdebiterade avgifter samt om anförande av besvär över påförd avgift anser jag mig kunna biträda. Förslaget innebär bl. a., att avgifterna skall, i fråga om s. k. mindre arbetsgivare med försäkring i riksförsäkringsanstalten, uppbäras i samband med den allmänna uppbörden. Frågan huruvida bestämmelser härutinnan skall införas i uppbördsförordningen eller utfärdas med stöd av den för Kungl. Maj:t enligt 1 § nämnda förordning gällande fullmakten torde få senare upptagas till avgörande. Jag vill framhålla, att några bestämmelser härutinnan i vart fall icke erfordras i sådan tid att icke frågan därom kan underställas 1954 års riksdag. — Riksförsäkringsanstalten har i fråga om de forskningsavgifter, som skall påföras debetsedel för slutlig skatt, förutsatt att avgifterna upptages under särskild rubrik på debetsedeln. Jag är icke f. n. beredd att föreslå en dylik anordning. De av anstalten påpekade olägenheterna av att avgiften icke klart anges på debetsedlarna torde i någon mån kunna motverkas exempelvis genom att meddelande om byggnadsforskningsavgiften införes i facktidsskrifter o. dyl.

Genom avgiften inflytande medel bör på sätt i promemorian angivits överföras till en fond, benämnd byggnadsfackets forsknings- och rationaliseringsfond, vilken skall förvaltas av statskontoret.

Statskontoret anser, att nämnden icke bör få fritt disponera över fondmedlen; ämbetsverket menar, att Kungl. Maj:t, på sätt hittills skett beträffande de till byggnadsforskningskommittén anvisade forskningsmedlen, bör besluta om disposition, då fråga är om engångsbidrag överstigande 20 000 kronor och periodiskt bidrag överstigande 10 000 kronor. Enligt min mening bör emellertid forskningsverksamheten icke dirigeras av Kungl. Maj:t. Det är av vikt att nämnden får i väsentlig mån råda över verksamhetens inriktning i fråga om såväl de stora linjerna som de smärre detaljerna. Den bör därför på egen hand få disponera över fondmedlen. Jag förutsätter emellertid, att nämnden skall till chefen för socialdeparte-

mentet halvårsvis i förväg avgiva en preliminär plan för verksamheten. Vad nu sagts gäller dock endast själva forskningen; uppkommer behov att från fondmedel bestrida utgifter, som hänför sig till verksamheten inom nämndens kansli, bör Kungl. Maj:ts medgivande inhämtas.

Jag övergår nu till vissa frågor rörande nämndens arbetsuppgifter. Framför allt de organ, som företräder den vetenskapliga forskningen, har ansett att grundforskningens betydelse icke tillräckligt beaktats i promemorian. Enligt denna skall nämnden nämligen i första hand vara inställd på praktiskt utvecklingsarbete, som ger relativt snabba resultat. Man har emellertid menat att grundforskningen är oundgänglig för hela utvecklingen inom byggnadsfacket. I vissa fall har man därjämte ansett att behovet av forskning på konstruktionsområdet förbisetts i promemorian. Vidare har en viss osäkerhet gjorts sig gällande i fråga om på vad sätt nämnden skall taga befattning med rationaliseringsproblemen. Jag förutsätter att nämndens verksamhet icke skall bindas genom detaljerade direktiv. I stället bör det, som jag i annat sammanhang nyss antytt, överlåtas åt nämnden att själv bedöma i vilken form och på vilka arbetsområden nämndens insats från tid till annan skall göras. Om granskningen av den i det föregående nämnda planen ger anledning därtill, bör Kungl. Maj:t dock kunna ge anvisningar rörande verksamhetens inriktning.

Nämnden bör sträva efter att snarast möjligt övertaga de arbetsuppgifter, med vilka samarbetskommittén för byggnadsfrågor nu sysslar, allt i den mån dessa icke kommer att hänföras till byggnadsstyrelsen. Jag räknar därför med att bidraget till samarbetskommittén indrages med utgången av innevarande budgetår.

Beträffande frågan om gränsdragningen mellan å ena sidan nämnden och å andra sidan bostadsstyrelsen och byggnadsstyrelsen har sistnämnda myndigheter i sina remissutlåtanden anfört vissa synpunkter. Det bör såsom i promemorian angivits få ankomma på Kungl. Maj:t att närmare fastställa nämndens förhållande till dessa båda ämbetsverk.

Byggnadsforskningsavgiften bör införas fr. o. m. den 1 januari 1954. Först under andra kvartalet av år 1954 torde något genom avgiftens inflytande mera betydande belopp komma att bli tillgängligt för sitt ändamål. Under större delen av budgetåret 1953/54 måste därför den pågående forskningsverksamheten finansieras i den hittills gällande ordningen. Statens kommitté för byggnadsforskning anser, att den nya nämnden icke bör träda i verksamhet förrän den 1 juli 1954 och förutser vissa omställningssvårigheter för den händelse omorganisationen sker redan vid ingången av budgetåret 1953/54. Gentemot dessa synpunkter vill jag anföra, att ett omfattande förberedelsearbete måste göras undan, innan forskningsverksamheten kan vidgas till det nya formatet. Den nya nämndens verksamhet bör därför taga sin början i god tid före omställningen. Under sådana

förhållanden förefaller det lämpligast, att nämnden avlöser forskningskommittén redan den 1 juli 1953. Nämnden kan då under nästa budgetår dels fortsätta den från kommittén övertagna forskningsverksamheten och dels planera den fortsatta forskningen så att denna omedelbart kan sättas i gång när tillräckligt stort kapital influtit till fonden. Jag vill i detta sammanhang tillägga, att det bör vara nämnden angeläget att låta fullfölja de forskningsarbeten, som kommittén igångsatt, även om arbetet icke anses ligga i linje med nämndens eget forskningsprogram.

Jag föreslår alltså, att statens kommitté för byggnadsforskning den 1 juli 1953 skall avlösas av ett mera permanent organ; detta bör erhålla namnet statens nämnd för byggnadsforskning.

I fråga om nämndens sammansättning ansluter jag mig till vad i promemorian föreslagits, dock med den ändringen att antalet ledamöter bör — förutom chefen för nämndens kansli — utgöra tretton.

Vad beträffar nämndens personal har i promemorian beräknats ett behov av 1 överdirektör i Cp 17, 1 byrådirektör i Cp 9, 1 ingenjör med arvode motsvarande högst 31 löneklassen, 2 ingenjörer med arvoden motsvarande högst 29 löneklassen, 1 sekreterare med arvode motsvarande högst 27 löneklassen, 1 förste kansliskrivare i Ce 17, 1 kanslibitråde i Ce 11 samt 2 biträden i reglerad befordringsgång. Avlöningskostnaderna har beräknats, inklusive visst belopp för tillfällig personal, till ca 190 000 kronor för år. Jag har i stort sett intet att erinra mot den i promemorian gjorda beräkningen av personalbehovet. Vad beträffar anställningsformerna vill jag föreslå, att — förutom biträdespersonalen — endast chefen för nämndens kansli lönegradsplaceras. Övrig teknisk personal bör vara arvodesanställd. Såsom statens kommitté för byggnadsforskning anfört, bör de s. k. ingenjörstjänsterna — och härmed avser jag även den tjänst som enligt promemorian skulle uppföras som en byrådirektörstjänst — icke förbehållas enbart personer med civilingenjörsexamen. Chefen för kansliet bör placeras i Cp 15 och erhålla tjänstebeteckningen föreståndare. I stället för en tjänst som förste kansliskrivare bör inrättas en tjänst som kansliskrivare i Ce 15; i övrigt har jag intet att erinra mot promemorians förslag i fråga om biträdestjänsternas lönegradsplacering.

Nämnden förutsättes förfoga över dels ett avlöningsanslag, avsett för personalen vid nämndens kansli, och dels vissa medel, avsedda för bestridande av kostnaderna för själva forskningsverksamheten, nämligen dels ett statligt anslag till byggnadsforskning och dels fondmedlen. Den nuvarande forskningskommittén förfogar över dels ett anslag till sin egen verksamhet och dels ett anslag till forskning. Forskningsanslaget må vid behov tagas i anspråk för att förstärka personalen vid kommitténs centrala organisation; härför erfordras dock Kungl. Maj:ts medgivande i det enskilda fallet. På samma sätt bör de forskningsmedel, som står till den nya nämndens förfogande, kunna vid behov anlitas till förstärkning av nämndens personal,

förutsatt att Kungl. Maj:t medgiver detta i varje särskilt fall. Med utgångspunkt från vad nu sagts finner jag vidare, att under ett för nämnden avsett avlöningsanslag icke bör redovisas annan personal än den lönegradsplacerade. Övrig för nämndens kansli erforderlig personal, således bl. a. de arvodesanställda teknikerna och sekreteraren, bör avlönas från forskningsmedel; beträffande arvodenas storlek bör Kungl. Maj:t meddela beslut från fall till fall.

Nämndens föreståndare bör givetvis tillsättas av Kungl. Maj:t. I övrigt bör i fråga om avlöningsanslaget gälla, att Kungl. Maj:t skall meddela beslut rörande arvodenas storlek i varje särskilt fall, där fråga är om arvode av 1 000 kronor eller mera för månad.

Ordföranden bör erhålla arvode med 1 800 kronor för år, varjämte envar av de övriga ledamöterna utom föreståndaren bör uppbära 30 kronor för sammanträdesdag. Ledamöterna bör åtnjuta resekostnads- och traktementsersättning enligt klass I A i resereglementet. Med den av mig föreslagna utvidgningen av antalet nämndledamöter från 11 till 13 bör medelsbehovet till nu nämnda arvoden beräknas till ca 6 100 kronor för år.

För nämndens verksamhet bör å riksstaten uppföras tre särskilda anslag, nämligen ett förslagsanslag till nämndens avlöningar, ett förslagsanslag till nämndens omkostnader och ett reservationsanslag till byggnadsforskning. Dessa anslag skall tillsammans representera statens insats för den genom nämnden bedrivna forskningsverksamheten. För innevarande budgetår har till den nuvarande forskningskommitténs verksamhet använts tillhoppa 388 000 kronor; med hänsyn till de lönejusteringar, vilka följt av 1952 års löneökning, kan dock anslagsbelastningen i realiteten uppskattas till ca 395 000 kronor. Vid beräkningen av anslagsbehovet till nämnden för nästa budgetår utgår jag ifrån, att statens tillskott till forskningsverksamheten i stort sett skall vara oförändrat; det blir således här huvudsakligen fråga om att bestämma medlens fördelning på de tre angivna anslagen.

Vad först beträffar frågan om anslag till bestridande av nämndens avlöningar vill jag framhålla, att nämnden torde komma att utbyggas successivt under budgetåret 1953/54. De årliga avlöningskostnaderna för lönegradsplacerad personal kan beräknas till ca 65 800 kronor. Ett belopp av 62 000 kronor torde emellertid vara tillräckligt för nästa budgetår. Härtill kommer medelsbehovet för arvoden till nämndledamöterna, 6 100 kronor. Anslaget bör således uppföras med 68 100 kronor.

Medelsbehovet fördelar sig på de skilda anslagsposterna på följande sätt:
avlöningar till ordinarie tjänstemän 20 700 kronor;
arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 6 100 kronor;
avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 19 600 kronor;
rörligt tillägg 21 700 kronor.

För nästa budgetår bör under omkostnadsanslaget anvisas 1 000 kronor till sjukvård, 20 000 kronor till reseersättningar, 15 000 kronor till utrustning och 16 000 kronor till expenser eller tillhoppa 52 000 kronor. Då det är att räkna med att nämndens befattningshavare i viss utsträckning nödgas företaga resor till utlandet, framför allt de nordiska länderna, för att uppehålla ett intimt samarbete med motsvarande verksamhet därstädes, synes det riktigt att beräkna medel för utlandsresor under nämndens omkostnadsanslag. Jag kan emellertid icke biträda promemorians förslag att resor till de övriga nordiska länderna skall få företagas utan Kungl. Maj:ts medgivande. Även i fråga om omkostnaderna för nämndens sekretariat bör gälla att någon förstärkning från forskningsmedel icke bör få ske utan Kungl. Maj:ts medgivande.

Slutligen bör, som i det föregående nämnts, anvisas ett reservationsanslag till byggnadsforskning. Detta anslag bör i första hand användas till bestridande av kostnaderna för publikationstryck och den reklam, som erfordras för att försäljningsverksamheten skall nå tillfredsställande omfattning. Inkomsterna från publikationsverksamheten bör tillgodoföras vederbörlig inkomsttitel. Anslaget bör emellertid dessutom få användas till nämndens verksamhet i allmänhet. Hinder bör icke möta för nämnden att taga anslaget i anspråk även för annan verksamhet av informatorisk karaktär än upplysningsverksamheten.

Anslaget till byggnadsforskning bör för nästa budgetår uppföras med 275 000 kronor. Med detta anslag torde nämnden disponera över tillräckliga medel för att icke behöva avbryta nästa budgetårs forskningsarbete, innan medel inflyter genom den föreslagna byggnadsforskningsavgiften.

Totalt skulle vid bifall till de av mig avgivna förslagen statens tillskott till den genom statens nämnd för byggnadsforskning bedrivna verksamheten komma att uppgå till (68 100 + 52 000 + 275 000) 395 100 kronor.

Grundläggande bestämmelser om byggnadsforskningsavgiften bör intagas i en särskild förordning. Ett inom socialdepartementet uppgjort utkast till tillämpningskungörelse torde få bifogas propositionen.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

A. antaga inom socialdepartementet upprättat förslag till förordning angående byggnadsforskningsavgift;

B. godkänna av mig i det föregående framlagt förslag i fråga om inrättande fr. o. m. den 1 juli 1953 av en statens nämnd för byggnadsforskning;

C. godkänna följande personalförteckning för statens nämnd för byggnadsforskning, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1953/54:

Personalförteckning.

Tjänstemän å ordinarie stat:

Befattning	Lönegrad
1 föreståndare	Cp 15;
D. godkänna följande avlöningsstat för statens nämnd för byggnadsforskning, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1953/54:	

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ...	20 700
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	6 100
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	19 600
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	21 700
	<hr/>
	Summa kronor 68 100;

E. under femte huvudtiteln för budgetåret 1953/54 anvisa
dels till Statens nämnd för byggnadsforskning: Avlöningar
 ett förslagsanslag av 68 100 kronor,
dels till Statens nämnd för byggnadsforskning: Omkost-
nader ett förslagsanslag av 52 000 kronor,
dels ock till Byggnadsforskning ett reservationsanslag av
 275 000 kronor.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter
 biträdda hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen,
 att proposition av den lydelse, bilaga till detta proto-
 koll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Olof Särnmark.

Bilaga.

Utkast
till
KUNGÖRELSE

med tillämpningsbestämmelser till förordningen angående byggnadsforskningsavgift.

Härigenom förordnas som följer.

Byggnadsforskningsavgift skall erläggas för arbetstagare, vilken vid debitering i riksförsäkringsanstalten av avgift enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete är att hänföra till någon av följande verksamhetsgrenar, nämligen

inom yrkesgruppen *metallindustri*:

bleck- och plåtslageri i samband med husbyggnadsarbete samt installation av gas-, vatten-, värme- och avloppsledningar;

inom yrkesgruppen *byggnadsverksamhet* nedanstående i anstaltens premietariff för arbetsgivare med i regel minst fem arbetare upptagna undergrupper med specialgrupper:

B. Husbyggnader.

1. av sten, tegel eller betong,
2. av trä,
3. fabriksbyggnad,
4. kyrkobyggnad.

F. Byggnadsyrken.

1. asfaltläggningsarbete,
2. glasmästeri,
3. golvläggningsarbete (ej plattsättning),
4. installering av telegraf-, telefon- och elektriska ledningar, såväl inom- som utomhus,
5. kakelugnsmakeri,
6. murningsarbete i mindre omfattning,
7. måleri såväl i verkstad som in- och utvändigt å byggnader,
8. reveteringsarbete,
9. snickeriarbete,
10. stenhuggeriarbete (ej grundläggning),
11. stuckatörarbete,
12. takarbete,
13. timringsarbete,
14. plattsättning.

G. Övrig hithörande verksamhet.

2. entreprenadarbete (större byggnadsarbeten och anläggningar),
3. uppförande av järnkonstruktioner,
6. skorstensbyggnadsverksamhet,
8. ställningsbyggnadsarbete.

Vid tillämpning av vad i föregående stycke föreskrivits skall iakttagas, att vid entreprenadarbete avgift skall erläggas endast i den mån fråga är om arbete, som även eljest är belagt med avgift enligt denna kungörelse.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 januari 1954.